

L'AVENÇ

Literari * Artistic * Cientific

REVISTA QUINZENAL ILLUSTRADA

EL MONASTIR DE RIPOLL

ELEGIA

HA acabat ja el soroll; ja torna la pau. Per alguns balcons penjen gallarets descolorits, al mitj del carrer un penó es recargola al vent, en alguna plaça hi queda encare clavat un arbre de fulles esgrogueides a punt d'acabar am la mort les anyorances de tot trasplantat: són les despulles darreres d'una festa. Are ja tot està tranquil, ja ha tornat la pau.

La vila de Ripoll s'ha vist formiguejant de gent, les cases planes, gernació per carrers i places. Se celebrava una altra consagració del seu antig monastir, i per donar més relleu a la religiosa festa s'avien aplegat gaire bé tots els bisbes de Catalunya. Tota la festa girava al llur entorn: a punt de besar els llurs anells, els darrers brots de la noblesa del país barbotegaven oracions en castellà; a remolc de les llurs capes llampants, els catalanistes més parladors, relegats a segona fila, callaven respectuosament, i sols aixecaven la veu fora de llog i per proposar de dur a la pedra la paraula del grand prelat. Mentrestant els bisbes ho illuminaven tot am la resplendor de les mitres.

Are, com un debil ressò de la festa, les campanes del monastir toquen com

en la més umil parroquia: ja s'ha acabat aquell seguit alegre d'anar totes a vol, etjgant ardidament a l'aire les llurs notes greus o fines desde l'alçaria del cloquer, com el pensament les idees. Are convoquen a missa, i la gentada qu'hi acud no és grossa: queda reduida al presbiteri; el trepitj i el remenament de cadires es perd en la nau ferrenya, qu'enclou tota la bellesa de lo senzill.

En la cruessa de l'alta nau central, en el misteri de les dugues de cada banda, que bé s'hi endevina el sentiment de l'artista que de nou les ha closes! Es diu que fa quaranta anys que la somiava, aquesta reconstrucció, i recorria i espigolava inteligentment totes les manifestacions de l'art romanic espargides en les nostres montanyes, per a resumir-les en la basilica ripollesa marcant el primordial pas de l'art de Roma a Catalunya.

Ha conservat preciosament totes les rusticitats primitives: el creuer un xic de gairell am la nau per no fer la creu perfecta, les finestres de l'abside grand fora de simetria, les absidioles desviant-se de l'eix de les naus laterals. Fins en els ultims detalls s'hi veu la mà experta qu'ha guiat l'obra: vidrieres, salomons, tot és escaient. Però com l'artista del retaule gotic, el vell simpatic no firma l'obra que corona una llarga vida de treball. D'una boca a l'altra va el nom del bisbe de Vich que l'ha duta a bon terme.

Estudiant, furetejant, interpretant, un altre va reunir en un llibre l'història del cenobi ripollenc. Per ell tot-om es va enterar dels abats illustres qu'el varen regir, dels comtes catalans que s'hi varen soterrar, de les riqueses que contenia. Avui tot-om acud a aquell llibre: els uns en treuen lleugerament notícies, fins hi hà qui l'extracta; però el nom del pacient investigador, de l'istoriaire-poeta, ningú el retreu. Are ja se sab qui va ser l'abat Oliva i tot-om glorifica a la zelosa autoritat eclesiàstica qu'ha refet l'obra del grand descendent de Jofre el Pilós.

Quan la desteta de l'any trenta-cinc, els miquelets corrien pel temple com un castig, cremant altars, escrostonant imatges, arrossegant ossamentes. Entre-mitj d'aquella orgia política, d'aquells ignorants assedegats, un fill illustre de Ripoll aturava els excessos i se n'enduia a bon recapte, salvant-la de la devastació, la despulla d'un comte de la nissaga de Barcelona. Després dels miquelets restaren les runes fumants; després el fum meteix va morir; més tard la vegetació, carinyosa, s'apoderava dels pilars de la nau gòtica esfondrada, de la portada malmesa, del claustre reposat. Però el govern que desde sigles envileix i encorva el sentiment nacionalista de Catalunya, un die va vendre lo que quedava de l'antig cenobi, i a-les-ores altre cop el savi ripollenc el va salvar d'una devastació, aquesta volta oficial. Més are el salvador és mort, avui ni una pedra testifica el seu amor a l'iglesia que, després de més de mitj sigle d'abandó, ha consagrat el digne bisbe Morgades.

Are, fa pocs dies, al consagrar-se altre cop, s'ha dit mil vegades que la reconstrucció del monastir tenia transcendència per a la nació catalana. Desventurada nació! Quan se formava de veres en el sigle IX, el comte Jofre, després de guanyar amb el brand el territori, cridava an els fills de Sant Benet i els hi establia. Aixís ho va fer en la remorosa confluència dels rius Ter i Freser; aixís s'avia fet a Cuixà; aixís es va fer després a Sant Martí de Canigó en el Conflent i a Santa Maria d'Arles en el Vallespir. ¿Podia aver-hi mesura més civilisadora, podien plantar els primers comtes de Barcelona o de Cerdanya una fita més segura? Els benedictins colonisaven, i, un cop aferrats a la

terra, s'hi arrapaven fort. Contre Mafumet, qui millor que Cristo?

Però d'a-les-ores han passat deu sigles! Catalunya va tenir temps de fer-se grand i de desfer-se fins a desapareixe d'entre les nacions oficials. La nacionalitat latent que lluitava a través dels sigles i seguia l'empenta dels pobles grands, ha d'ocupar un llog umil però onrós entre els qu'han combatut per l'evolució progressiva de les idees. En el sigle XIX no és la crossa del bisbe la qu'indica el camí que s'hà de seguir. L'esperit del poble català ha sigut lliure tot temps; la política de la casa aragonesa no ha servit mai al Papa ni a cap altre senyor. ¡Pobre nació si are s'hà de com-moure pel cambi d'una parroquia!

També es diu are que Ripoll és el panteó dels comtes de Barcelona. Se n'han recullit els òssos i ceremoniosament s'han dipositat en el presbiteri o en la nau vora el creuer, alguns en urnes noves. Però les despulles dels que varen reconquerir pam a pam la Catalunya, jauen allí umilment, aclaparades, ofegades per una tomba ont s'han consumit els milers de duros en riqueses de tota mena. S'han obert les portes del panteó dels qu'han fet la patria, a qui ha tingut el merit de fer-se ric. El catolicisme modern vol els rics perquè els necessita: pels rics són, doncs, les excepcions i els privilegis. El *panteó dels comtes* ho serà solament pels pobres de la fortuna. No hi valdrà el ser illustre d'esperit: la porta del monastir serà tancada a les despulles del pobre.

¡Oh venerandes rellíquies dels que treballà-reu a la constitució primera de la nostra patria! ¿No us valia més tenir els òssos a quatre vents, escampats entre la poesia de les ruïnes, acariciats pel sol i aromatisats per les flors del camp? ¡Qui t'ha vist i qui et veu, vell monastir! Franquejat l'ermós arc triomfal del cristianisme, l'obra del grand Oliva, es veia l'iglesia esfondrada com un castig dels omes an els omes: en llog de la llum esmortuida dels ciris, el sol hi batia ferm; en compte de fidels, hi avia erbes ben altes; en llog de la sordina del rés, sols se sentia el freg de l'espantadiça sargantana, el brunzit del burinot; en els misteriosos entorns del confessionari, la llum del die hi queia de ple a ple.

Are els òssos estan ben desadets i poc o molt barrejats; are l'iglesia està ben nova, a punt d'estrena; el claustre, ben netejat de broça; les set absides, pulcres i acabadetes. Oh! Els miquelets l'avien deixat ermós, el monastir, després de llur obra devastadora! L'humanitat és aixís: un temps destrueix l'obra d'un altre, i totes les revolucions, tant si edificuen com si demoleixen, sempre són saludables, sempre deixen bon llevat; perquè hi agi gra cal la sega. Les maravelles de l'art romanic ens han sigut transmises gracies a les generacions que l'art gotic va trobar curtes de recursos; i a son temps les esvelteses de l'ojiva agueren desaparegut si en el segle XVI totes les comunitats i municipis aguessin nadat en sobres de diner. Un fenomen de la Naturalesa, sempre més gros qu'els de l'ome, tot destruint Pompeia, ens-e la conserva fins avui per deixar-nos penetrar en la vida del poble romà. Totes les revolucions són saludables, conservant i destruint. La crema dels convents anant a suprimir els frares, ¿representa més qu'una plana dintre l'istoria de l'estranya justícia humana? Per ser obra selvatge ¿va deixar de dur els seus fruits en les consciencies? L'obra dels frares ja no era bona: ¿era un sacrilegi

destruir-la? I ¿no és bo conservar les ruines que l'ome ha fet? Com obra d'un temps passat, ¿no és també un sacrilegi profanar les ruines?

Aquesta profanació està a l'ordre del die. Dintre del renaxement religiós qu'ha portat la lluita de les idees an aquèt segle, ja es parla de reconstruir Poblet, i pod-ser alguns creuran Catalunya salvada tornant els cossos dels reis d'Aragó an el panteó que s'avien triat en vida. I ja hi hà qui dóna ofrena, am l'esperança, pod-ser, d'aixecar-se un vas monumental al llur costat! Però a Catalunya li plau veure el seu passat en ruines per ser passat, i es prepara per a un esdevenidor del tot nou, més grand i més elevat que mai en cap segle dels que foren; i es regenerarà am les bones influencies fins a espolsar-se del tot el jou castellà, que envileix i petrifica, qu'inutilitza per tot progrés. ¿Que hi fa qu'agi de servir de teiera, si cal, el refet santuari de Ripoll, per illuminar el grand die? Si hi poguessin ser els que varen fer-nos la patria, sacrificarien de grat la darrera estella de llurs òssos.

J. MASSÓ TORRENTS

NIETZSCHE

QUE n'hi hà de maneres d'entendre la vida, de sentir-la! Nosaltros, omes d'avui, hem d'abarcar totes les que puguem, tastar-les totes, que, ben tastades, no n'hi hà ni una ont no s'hi trobi quelcom del gust, de l'aroma immortal qu'és el grand secret de les coses. És digne de nosaltros el deslliurar-nos de l'*horrible besoin d'affirmer*, que diu en Bourget, que per altres generacions podia no ser orrible, podia ser, i segurament era, necessari per la missió que duien en l'evolució humana; però avui... avui el nostro esperit, obert als quatre vents, és indulgent amb una indulgencia robusta i de bon esse, més grand, més forta i més sanitosa que tots els dogmes i tots els axiomes i tots els exclusivismes, perquè té prou serenitat i prou altesa per a dir a cada

un d'ells, an els més oposats, am mitja rialla quasi divina: «Tu deus tenir raó, i tu també, i tu també, perquè tots en podeu tenir».

Ja ha passat el temps de les santes indignacions i d'escandalitzar-se i de lluitar i morir per una idea. En això hi podia aver certa grandesa d'epoca; però jo creg que la grandesa d'avui, la nostra, consisteix, no en morir per una idea, sinó en viure per totes. Viure, viure tot lo qu'es pugui en extensió i en intensitat. Ja lo qu'abans eren afirmacions o negacions es van tornant simpaties o antipaties, i tota l'antiga escala de la persecució an el martiri se segueix am les gradacions d'una mitja rialla, desde la d'extatica beatitud fins a la de l'ironia, i encare, aquesta, com més fonda més serena.

En aquesta disposició d'esperit hem agut esment d'una teoria sobre l'ome i la societat, qu'és una cosa ermosissima.

Per allà a l'Alemanya l'ha inventada un tal Frederic Nietzsche, anima poetica i poderosa, que, després d'aver donat una grand resplendor, s'ha anat a pondre i apagar derrera les parets d'un manicomi. És dir, no s'ha apagat: Nietzsche s'ha tornat boig; però el seu pensament ha quedat sospès en l'atmosfera intel·lectual, fanatisant an el jovent alemany. És un furor el qu'està fent en els cercles de la gent jove; no tardarem gaire a saber-ne alguna cosa.

Nietzsche aixeca bandera devant de l'idea determinista pessimista democratica qu'avui està apoderada de tot; i afirmant la lliure voluntat umana, desencadena la *Wille zur Macht* (voluntat pel poder) com a grand força impulsora de la vida, i diu:

«El fi de la vida és el goig, la satisfacció dels instints; el medi per a disfrutar-la, la força, el poder. Devant de la vida, devant del goig, devant del poder, els omes són essencialment desiguals: hi hà els *senyors*, forts de cos i d'anima, lliures, irresistibles, que viuen la vida intensa, assedegats de goigs i de lluites, dominadors valents i brutalment ajogaçats, egoistes sublimes de la vida, *lleons riallers* que devallen de la selva impetuosos, atropellant i esbocinant tot lo que bé els escau sota les llurs urpes victorioses. Per ells viure és poder, poder és disfrutar, i el llur imperi és el de la força corporal florida i exuberant que s'esbrava en jogs i en festes, en crids i en guerres, en tot lo qu'és fort, lliure i alegre.

»Dessota d'aquèts pocs (perquè *excellent* vol dir *triat* i *escas*) hi hà la pasta umana, la massa dels *esclaus*, dels pobres de valer o de valer comú, debils, irreflexius, pobres d'instint, naturalment predestinats a servir d'objecte a la força dels forts, a ser el llur pedestal, a dalt d'ont els *eroes* absorbeixin, representin l'ome i la vida, l'abracin i visquin tota en sí per tots els altres plegats.

»El malestar de les societats modernes prové de que s'ha pres la vida al revés: en nom d'una igualtat umana que no és més qu'un fantasma cerebral, una abstracció, es presenta i s'enlaira com a ome-tipo, com a ome-ideal, precisament a l'esclau, al debil, al de la majoria insignificant. En profit d'ell s'ha construït

aquesta pernicioso moral qu'avui domina (moral d'esclaus), basada en un altruisme desastrosament nivellador que no va més sinó a fer tornar l'ome de presa, l'ermosta *blonde bestie*, ome domesticat; a convertir an els *senyors* en esclaus i a tractar an els esclaus com a senyors. Per xò vénen aquestes *qüestions socials*, aquèts estats democratics i aquestes confusions i estrebades. És clar: els esclaus ensenyorits no saben lo qu'els passa, els han donat ales, i tot són aspiracions que no tenen potencia per satisfer, i tot és inquietud i desequilibri, perquè el món està descentrat i an els esclaus els fa falta al demunt el pes dels senyors, que, oprimint-los, els dongui consistencia i els mantingui en el llur estat natural de massa; i an els senyors els cal dependre's d'aquesta massa ont els té presos i inactius l'ensopidora moral altruista.

»De tot això la culpa ja ve de Socrates, i la té principalment el cristianisme, que no és més qu'un platonisme *ad usum plebis*, i qu'ha transformat el món en un ospital ont no hi hà més que malalts i cuida-malalts, i la miseria i la mortificació són els que fan la llei.

»Com si, al contrari, la llei no l'aguessin de fer la salut, l'alegria, el noble egoisme de la força que sacrifica i anula tot lo que puga destorbar, entristir, enterbolir l'esplendor del goig de la vida. Quand la vida puja, felicitat és igual a instint, i l'instint la moral dels forts, dels que tenen receptivitat per la vida, dels unics que *viuen*. Això de qu'els instints han de combatre's i domar-se és una deplorable formula de decadencia. I are hi vivim, en aquesta decadencia, i és incurable. Per xò convé no deturar-la ni apuntalar-la ni esmenar-la: la tenim massa dins de la sang i sempre rebrotaria: val més que la fomentem, que l'accentuem, que l'apressem, per arribar com més aviat millor an el daltabaix de tota la present organisació social: veiam si aixís farem net d'una vegada.

»L'umanitat va tenir un bon moment d'inspiració llavores del Renaixement, quand va estar a punt de refer l'ome, de refer la civilització pagana. Llavors va poder sortir un Cesar Borgia, encarnació de l'eroe moral, de l'ome de l'instint, ser superior d'aquells que justifiquen la llei del privilegi, l'ermosta llei del privilegi, natural i justissima, ja que hi hà sers naturalment privilegiats. Desseguida va

venir la seca i austera Reforma, qu'ho va tirar tot a perdre amb el seu nivell neo-cristià trist i devastador. Però fins en mitj dels deliris igualitaris de la revolució francesa va poder sortir Napoleon, l'*inumà sobreumà*, nou eroe de la voluntat. La seva caiguda va tornar a enfonsar-nos en la llarga nit dels errors socials.

» Però ja hi hà senyals d'una nova albada, d'una albada guerrera d'omes forts, de cos sà i ànima sana; aristocrates de la Natura, *eroes europeus* de demà... de demà passat, més ben dit, que marcaran am llur segell a les majories naturalment esclaves.»

Això és un torrent de poesia. Jo no sé si ho fa que li dóna relleu el contrast cru am l'ambient democràtic i pessimista qu'avui es respira, i que, a copia de ser respirat, ja hi hà pulmons que comencen a trobar-lo un xic impur i carregós; o bé qu'el poeta (en el sentit més gros de la paraula), concebeixi la vida com la concebeixi, sempre resulta qu'ovira un troç del misteri immens, del qual la més lleugera revelació té la virtut de fer tremolar an els omes de cap a peus sense saber gaire per què. O siga qüestió de temperaments, o siga lo qu'es vulga, el cas és qu'el radicalisme brutal de Nietzsche, nihilista immediat i optimista transcendental, el seu *immoralisme* d'Anticrist, el seu aristocratism grandios, el seu naturalisme tot nu, ens dóna la mateixa sensació que si aguessim pujat an el cim de la serra i allí respiressim a grands pitrades l'aire lliure de les altures carregat d'oxigene i de fortor de pins.

Ja sol passar que darrera d'excessos d'intellectualisme, de cansament cerebral, de quintessenciament de les idees i les sensacions, ve tot plegat una reacció, un retorn soptat a la grossa simplicitat de la Natura. Aixís, a Grecia, van sortir els cinics, els estoics i estoics-cinics a Roma imperial, Rousseau darrera de

Voltaire, i are Nietzsche després de Darwin i Schopenhauer. Són moviments naturals de l'humanitat, cambis de posició, reposadors del pensament, qu'una ora o altra transcendeixen a l'acció.

Però tant si hi transcendeixen com si no hi transcendeixen, el cas és que la teoria nietzscheana és una cosa ermosíssima i presentada d'una manera maravellosa. L'estil de Nietzsche, el color i vida que dóna a les idees, la plasticitat de la frase, són veritablement encisadors; com a *escriptor* és genial.

Veritat és qu'en els seus llibres hi hà conceptes d'una obscuritat profetica, d'oracle, de videt; però no hi fa res: ell meteix ho diu: «La gent sempre s'en va darrera de lo que no entén». I, realment, si ún s'hi fixa, observa que, en materia d'idees, els que no s'han deixat entendre gaire són els qu'han fet la feina.

I, si no, ¿qui són avui els qu'encarnen el pensament nou, els que s'emporten els jovents entusiasmats de cap a cap d'Europa? ¿No són (are no parlem dels *dii minores*, d'influencia, per xò, més aparent i directa moltes vegades) Ibsen, Tolstoi i aviat Nietzsche? Doncs bé: d'Ibsen cadascú en diu la seva en preciós desacort; a Tolstoi, els que no el tenen per sant el volen fer passar per boig; i Nietzsche és comprès d'una manera tant estranya, qu'els alemanys de la *Sozialdemokratie* l'han pres per idol i profeta. Quin contrasentit, eh?

Els contrasentits són l'unica logica forta i fonda de la vida. Resignem-nos a no entendre. Disfrutém, disfrutem la bellesa dels absurdos, l'anguniós delit d'avançar a les palpentes, per obscuritats cor-pnedores; envers el filet de llum puríssima, eterna, que brilla en l'infinít fons del fons. La caritat sublim de Tolstoi, l'anticaritat sublim de Nietzsche, el voler immens de vida de Ibsen, tot és lo mateix. Deixem fer, deixem fer.

PANPHILOS

LA VIDA

I

*Fins aquí dalt, còr meu, ve a saludar-nos
la flayre sanitosa
de la pineda que s'extén xamosa
dessota els nostros peus per ubriacar-nos.*

*Desde aquí dalt podem mirar la clapa
de pobles i masies
lluïnt de nits i blanquejant de dies,
i rius i valls com al demunt d'un mapa.*

*Desde aquí dalt, com una grand catifa,
veiem les verdes prades,
les peces de verdura arrengrerades
qu'el sol entona i que la nit revifa.*

*Desde aquí dalt veiem fugir les serres
en professó inclinada,
com si l'embat potent d'una ventada
les fes mudar forçadament de terres.*

*Desde aquí dalt podem llençar la vista
per tot arreu, ermosa:
el sol és grand, la terra grandïosa
i grand el desitj nostro de conquesta.*

II

*Am la llevor espargida,
els camps, fa poc sembrats,
tot germinant la vida,
reposen ensonyats.*

*I a tot arreu ont miris
no més hi sentiras
qu'espasmes i deliris
de l'amorós enllaç.*

*L'aucella espantadiça
que deixa el niu rabent,
de copula feliça
el goig porta latent.*

*Aquesta ditxa interna
qu'el cor anyora i vol
serà la joia eterna,
serà l'etern consol.*

*L'amor ens ha fet esse,
l'amor ens fa enllaçà:
del goig qu'als dos ens breça
la vida en florirà.*

*La terra és sempre santa,
el cel és rialler...
Canta la vida, canta,
qu'és filla del plaer!*

III

*Tot rondinós baixa el torrent,
arrocegant en sa corrent
branques qu'ajeu, mates qu'arrenca;
va devallant roig i brunzent,
i tot destorb que troba trenca.*

*Però veuras com aviat
endreçarà lo destroçat,
ple de desitj i d'esperança.
Contre els perills, l'ome esforçat,
lluïta de front i mai s'en cansa.*

*An el pagès li ha malmès l'ort,
i el temporal ha estat tant fort,
que fins la casa és ruïnosa.
Ont trobarà, el pobre, conort
d'una desgracia així espantosa?*

*La lluita és l'anima del món:
tot ho barreja i ho confon,
i del més fort la veu ressona;
treu lo sublim de lo pregon;
la lluita és gran, la lluita és bona.*

*Ja sé que tu no et rendiras:
junts empendrem el nostro pas
pel camí dret i no cap àtre,
agafat ferm an el meu braç.
Vida és combat... Doncs, a combatre!*

IV

*Que no t'avassalli el dupte,
perquè desfer-s'en és car:
és com una roca abrupte
que corca el turo del mar.*

*El misteri l'ageganta,
l'esvaeix la veritat,
lo desconegut l'espanta
i el treball l'ha derrotat.*

*El dupte és feixuga llosa,
que cau sobre l'esperit
d'aquell que mirar no gosa
la vida de fit a fit.*

*La vida és sempre agradable
si no ens deixa ni un sol punt
la confiança saludable
per volá un xic més amunt.*

*Disfrutem la pau serena
de l'immensitat sens fi,
com un consol per la pena
qu'algun cop deurem senti.*

*Tranquila com ta mirada,
ferma com l'amor que sents,
null que siguis, estimada,
de cor i de pensaments.*

V

*El fruit de l'arbre aquell que varem plantà un die,
alegre ens ha vingut i ben ermós, aimia:
am les manetes fort s'arrapa a l'existència.
Ja aurem passat pel món deixant-hi alguna erencia.
Del fog generador, en el rodar de l'astre
i en el volar del temps, ja hi hem deixat un rastre.
Dintre el concert gegant de la vivent Natura,
ja hi hem portat els plors d'una altra criatura.
Dels pares en record, de tu i jo en esperança,
hem conservat un nom i imprès una semblança.
Oh! Mira'l qu'és bufó, la cara petonera!
Ben prompte ens sorprendrà la riàlla primera.
Menjem's-el a petons, cubrim-lo d'abraçades:
les seves galtes mai no seran prou besades.
Com sempre avem tingut aquesta fe en la vida,
ella ens ha premiat am tant galan florida,
ella ens va fer abraçar i l'alegria ens porta:
ja li podem obrir de bat a bat la porta.
Quand ferà el primer pas, per terra les juguines,
de tu vindrà ane mi joiós i fent tentines.
I com el cuidarem per por d'una caiguda!
Tota la vida els dos li serem una ajuda.
Passant dolços els anys, fet ome el podrem veure,
si la vida ens don temps feliç, com és de creure.
Si de dolça no n'és i ni tampoc és llarga,
pensem qu'el goig d'un fill val una vida amarga.*

J. MASSÓ TORRENTS

LA JOVENTUT CATALANA D'ARE

Serveis!... Talents!... Merit!... Bah!... Sigueu d'una colla!

TÉLÉMAQUE

L'ESPANYOL interessat pel moviment d'idees que s'opera en la joventut actual del centre d'Europa, no podrà menys de sentir una depressió d'anim al veure l'estat del jovent del nostre país. Sens dubte li produirà un efecte igual an el que sent el turista que surt d'un bosc de vegetació esplèndida i gemada i passa a un desert ont la sorra, bullenta pel sol qu'hi bat, li crema la planta dels peus. Les noves generacions de França, Inglaterra, Alemanya, Escandinavia i Rússia passen per unes crisis verament fondes. La necessitat imprescindible de trobar un siti ont puguen oviar l'Avenir a grat-scient, els mena a forjar cada die nous programes, nous credos, noves visions apocalíptiques d'una vida inconeguda. Per això es veu que la febre de la joventut contemporània del nord la du a l'extravagància, a l'aixalabrament, a la mania destructora. En els espectacles de les seves disbauxes intel·lectuals es donen la mà la degenerescència neuropàtica en l'art amb els crids qu'els oprimos de les classes baixes llencen a l'excitar-se devant la joia de viure. Allí es veu el culte a Wagner barrejant-se am l'idea de la redempció, amb el predicament de la religió del sufriment umà; l'omnimoda llibertat de l'individu amb una pseudo-aristocràcia d'omes forts qu'hàn de governar la societat futura. En cambi, les tendències a instituir l'ome cerebral procurant dominar els instints i sentiments, es troben enfront d'altros que, ja infiltrant-se en un simbolisme o ja fent art social, exalten els tipos *naïf*, primitius, d'una sola pessa. En sentiu d'altros que combaten el predominí de l'intelligència sobre el sentiment i us exciten a un novo-misticisme que, fiant el govern del món a un patriarcat religiós, vos entrega an el cultiu de l'amor en totes les seves més eloqüents manifestacions. Uns altros us aconsellen un estoicisme glacial que, comprenent-ho tot, abandoni les coses de la terra a les seves propries forces naturals, cegues i incompren-

sibles, i dongui la resultant de qu'el que n'estigui posseït contempli la vida universal com a una grand fira curiosíssima.

D'aquesta confusió de direccions intel·lectuals en neix un *Sopar de Valpurgis* qu'és lo que fa més indecis an el jovent i més impotent per a l'acció. Dirigit per caps contradictoris entre sí, els joves volen conciliar lo inconciliable, i, seguint la corrent moderna de fer eclecticisme de tot, es troba devant un *pot-pourri* de teories, de doctrines, de credos, que, al juntar-se i confondre's, impedeixen la realisació activa de cap ideal.

Am tot i aquesta descomposició anarquica que tant ens ve de nou i qu'anuncia una altra vida social, és preferible tots els bisantinismes artístics que produeix, tots els somnis de destrucció de lo existent qu'invadeixen an els negativistes, que no pas la quietud freda qu'ens volta, vera indiferència d'alarb devant tot lo que faci surtir de la vida sensual. Sembla tament que l'espanyol (ome de cap estret, segons Guyau) agi descubert triomfalment qu'el verader goig de la vida està en la vanitat i l'exhibició.

*
* *

L'indiferència aquí no és absoluta. De tant en quand es troben alguns petits grupos d'illumínats que senten atracció pel caliu d'idees qu'escalfa els cervells pensants d'altros llocs. Alguns cultiven la seva afició a lo nou, es nodreixen d'aliments moderns, que sovint, per desgracia, no entren en ventrells ben preparats a rebre substancies tant fortes. Hem pogut observar d'aprop aquets grupets, hem analisat les diverses corrents qu'els movia, i l'impressió qu'ens han deixat ha sigut bastant descoratjadora. Però are ens atrau principalment el parlar de l'altra joventut, d'aquella que viu agena an aquèt moviment que s'opera a l'impuls d'altros centres. Deixem aquella altra que viu absorpta en el bullíci de les diversions;

qu'és *tauròfila*; que, embrutida i anyonyada en cafès i teatres, viu al die, sense ideals, sense comprendre el significat de la paraula *Avenir*, i sense cap noció de lo qu'és un ome sencer. D'aquesta n'estem allunyats i ens és tant estranya com el gorila i el ximpancé. En cambi, atrau el nostro estudi aquella intermitja que figura en casinos, centres politics, ateneus, confonent-se am la que té aficions artistiques i literaries, llegeix periodics i es barreja en les baralles dels partidaris d'una certa musica, d'un cert art teatral i d'uns certs artistes. És numerosa i escampada; viu sense orientació; no té prou criteri per posar les veritables fites entre el camp del bon gust i el del mal gust; reb am prevenció coses bones i obre els braços a altres que no podrien passar en un país quelcom afinat.

Hi hà algunes manifestacions del decaïment de la joventut que són identiques en tota Espanya; però avui volem precisar el nostro estudi sols a Catalunya, perquè és la regió qu'ens és més coneguda i perquè, formant part d'ella, sentim en el nostro interior el segell de tots els defectes de la raça.

No faig objecte de les meves lamentacions la consideració vulgar que tot meridional es fa de qu'el medi nostro és refractari a tota producció intel·lectual. En els pobles del mitjdie no pod aspirar l'intelligència a establir una egemonia qu'impulsi la direcció progressiva de la societat. Més que demanar que l'ome de negocis es preocupi de res elevat ni res desinteressat, és logic demanar, an els que disfruten d'autoritat per ser mentors dels seus contemporanis, més coneixement de tot lo que tracten.

Fa fredat veure l'atmosfera asfixiant que respira la joventut qualificada d'estudiosa. El qu'és dedica a la ciencia pura per amor an ella, és objecte de les més ridicules satires. La literatura és mirada com un passatemp de senyoreta ociosa. Tota carrera científica que no siga lucrativa es té en orror. La medicina, l'abogacia, l'enginyeria, les veu la messocracia com una transició; de modo qu'els qu'exerceixen aquelles professions són mitj omes instruits, mitj negociants. El culte a les idees és considerat com un quixotisme. Quand es troba aquí algun jove que tinga el gust de les idees generals, s'el té per *idealista*, somiador, visionari; en una paraula, per boig.

*
**

L'*engouement* qu'aquí hi hà per certes manifestacions artistiques, literaries o politiques, té essencialment el caracter de fetixisme selvatge. Desde el jove espanyol que no sab res de més enllà dels Pirineus, que creu candidament qu'el major ideal d'Espanya és l'integritat nacional, la recuperació de Gibraltar, la conservació de lo tipic del país, fins a l'estrangerisat qu'és enemig personal dels ibers i que fa gala del seu desdeny per Espanya, hi hà una extensa gama de varietats del fanatisme. Aixís com hi hà molts omes que s'enamoren d'una dòna després de tenir gelosia de l'ome que suposen favorescut, entre nosaltros n'hi hà molts que són fanatics d'una cosa perquè primerament ja tenian odi per la contraria. Es veuen molts catalanistes en els que l'unic origen del seu regionalisme és l'odi a Castella, com també hi hà afrancesats per quins l'odi a Espanya ha sigut conseqüencia de la seva idolatria a França.

En tot país ont la fe instintiva ha sigut la característica dominant, al fer-se un cambi d'orientació ha sigut pres am fervor identic, convertint-se a la vegada en nou impediment pels progressos ulteriors. Aixís ha passat am la musica italiana, amb el romanticisme, am les qüestions dinastiques i constitucionals, i igual passarà amb el wagnerisme, el regionalisme i demés *ismes* que s'introdueixin a la *mollera* espanyola. Vivint en l'ambient mal-sà indicat, ¿que pod fer una joventut mal educada en les escoles primaries, petrificada en les universitats nacionals i després emmotllada per un medi ont domina lo groller, lo *terre-à-terre*, lo *snob*? ¿No mereix tant despreci com el *filisti* el periodista ignorant que dóna gat per llebra an els seus lectors, el dramaturg que fa representar farces, l'actor que fa el *clown*, el music qu'és converteix en un tamborinaire, i el politic que senta plaça de xarlatà?

L'obstacle més seriament poderós que s'oposa a qu'el jovent català arribi a tenir un ple desenrotllo, és la duplicitat de la seva educació. Això el condemna a una atonia i a una inercia mortals. El català, per instruit que sigui (si no reb una educació i instrucció estrangeres), no pod pulir-se socialment, per falta de *proprí* i *ingenit desenrotllament ideologic*. El català aprèn dos idiomes i cap de bé.

El lingüista francès Michel Breal diu qu'és un crim ensenyar dugues llengües a un noi. L'idioma oficial, el català mai arriba a dominar-lo. El nàtiu és bastant defectuós per les coses de l'esperit. Un jove català que *flirteji* (1) amb una noia madrilenya, sempre acabarà perdent, i moltes vegades per la diferència en l'expressió. En va admirem l'excel·lència de la raça celto-llatina per sobre de l'ibera. Un poble que fa creixe i millorar el seu idioma, expressa més bé les seves idees i sentiments qu'un altre que n'aprèn dos de malament.

El català ome de ciència, difícilment arriba a adquirir facilitat en l'idioma oficial per què li serveixi d'expressió en matèries científiques. Basta recordar el modo com estan escrites totes les obres series dels *pensadors* i *científics* catalans desde en Rubió i Ors fins a l'incomensurable Schwartz. Les obres de text dels collegis, instituts i universitats redactades per catalans, fan riure de llastima. El vocabulari d'un català qu'escrigui en castellà és pobre, curt i raquític. En cambi, de la llengua materna no s'en serveix perquè l'ignora i la troba *incompleta*. De tot en resulta que l'instrucció del comú dels catalans és deficient, indecisa, confosa. Sort que l'estudi de la llengua francesa és la porta oberta que li permet mirar cap al món civilisat.

L'altra circumstància que contribueix a enfosquir l'intelligència és el fanatisme catòlic qu'ha invadit l'institut, l'universitat, les escoles especials, els centres artístics, fins les societats *soi-disant* científiques i les de recreu. La reacció neo-catòlica que per tot penetra, fa desconfiar d'una joventut que ve a la vida amb una moral judaica, amb antipatia per la ciència, sense noció de lo que són i signifiquen una literatura sincerament sentida i un art independent, sense trabes que lliguin a l'artista creador. En els centres acadèmics i universitaris el professor imposa el seu criteri amb un dogmatisme inquisitorial i depressiu, fixant les seves creencies i els seus principis en el cervell dels seus alumnes, qu'hàn de subjectar-lo a un galimaties paròdia del veritable saber.

D'aquí ve, en part, que la joventut és ignorant i estúpida, amb el cap ple de paraules i

vuid d'idees, sapiguent lo que de la ciència diu el professor, però desconeixent lo qu'és la ciència en ella meteixa. Tots els respectes imaginables, principalment el que va dirigit al pare i al professor, li impedeixen discutir la moral i la religió, les dugues expressions espirituals de la societat que més sofreixen un daltabaix actualment; i de la copula d'amdugues abstraccions en queda l'ipocresia en l'expressió dels sentiments i el jesuitisme en la conducta amb el proxim.

*
**

Aquella meteixa joventut que tant mal preparada ve per l'ensenyança, la veiem figurar després en la joventut catòlica, o es fa ateneïsta, o catalanista, o republicana. Totes tenen identic vuid a dins. Per exemple, ¿quina solidaritat pod tenir el jovent modern amb aqueixa pseudo-joventut catalanista que s'ha dedicat mansament a la literatura cigalera, qu'ha sospirat per una epoca de la qual no hem tret l'aigua clara sobre lo que tenia de bona i de dolenta, i que, no sapiguent desllindar l'idea de l'autonomisme del fals concepte de patria encomenat pels partits polítics espanyols, ha emmascarat l'idea energica i viril que per nosaltros avia d'esser lo que l'*Home rule* per Irlanda, am la paraula avortada de *catalanisme*? I és qu'el principi de solidaritat, a Catalunya, està mort del tot.

L'estat d'atomisme moral i intel·lectual de l'epoca moderna fa impossible el fonamentar solidament el principi de solidaritat en llog, i menys en nacions com Catalunya. Un català de Vich, partidari de Carles VII, entusiasta dels furs de Catalunya, defensor del poder temporal dels papes, ¿quina solidaritat pod tenir amb el català del pla de Barcelona, lliberal, republicà, partidari de tots els drets de la personalitat i defensor de la soberania popular? Cap. No tenen cap conexió intima, si exceptuem el llenguatge. Un petit llaç d'afinitat hi trobo entre ells: l'esperit de rebellió. Però veig un aventatge a favor del vigatà contra el barceloní. Aquell té el valor de les seves conviccions suficient per agafar les armes i llençar-se a la montanya per batallar baix la bandera de *Dios, Patria, Rey*. En cambi, l'altre, esceptic, no pensa en l'acció decidida per defensar els seus principis i drets, i deixa

(1) *Flirt*, coquetejar sense qu'el cor hi prengui part.

atropellar-se, cultivant l'egoisme del capó. I si disposa d'un temperament ardent, alimenta la seva vigorosa i ferrenya imaginació amb renovacions socialistes o anarquistes que no surten de l'esfera platònica, amb poca consistència per dur-lo a l'apostolat de les idees revolucionaries.

¿Quin és l'excursionista català que, essent entusiasta de la terra, al trobar-se dalt d'un pic d'eixes superbes estribacions pirinenques, no aurà sentit en el seu cor una commoció fonda, tot pensant en el modo d'esser de la Catalunya contemporània?

Jo, que no ting cap carinyo an aquets omes que la poble, m'hi trobat alguna volta en un punt d'aquells; i a mesura que la meua vista anava abraçant els amplex panorames, hi sentit tristesa recordant qu'els abitants de la nostra encontrada no mereixien posseir-la. Al contemplar aquelles montanyes ferestegues que la fatalitat d'una revolució geològica ens ha regalat, fent-nos-en presentalla immortal, jo hi sentit l'impressió pessimista que dona veure una nació que disposa d'una naturalesa bella, d'idioma propi, clar i explícit, abitada per omes afeblits, negociants en tot, i que si poguessin es vendrien a qui els en dongués més.

A Catalunya li falta la consciència del seu valer.

La majoria dels catalans creuen qu'encare necessiten an el resto de l'Estat espanyol per a viure bé i lliures. Ademés, l'esperit mercantil té absorbides totes les energies de Catalunya. El català no fa res si no hi veu l'utilitat immediata. El déu dels catalans és el diner. Un poble que fixa tots els seus ideals en el trafeg, serà eternament un poble de segon ordre en la civilització. Per lo tant, no realitzarà mai res en l'art, en la ciència ni en les revolucions socials.

El cumul de circumstancies enumerades fan viure a la joventut completament passiva, i si fa quelcom no es mou dels motllos antics, nacionals i burgesos. De tots modos, pod dividir-se en varies categories: la joventut indiferent, la passiva, la qu'ereda l'instint de cercar la diversió com el suprem goig de l'existència; una altra, la que cultiva l'exhibició, les bones formes, la representació social, i busca diners; la tercera, la que passa per ser la florida, la que sol tenir un títol acadèmic, que fa veure

que té un ideal per la vida, però qu'es desvia, puix va a buscar-lo en la tradició i lo manejat. S'accontenta amb les frases fetes, amb els principis que porten etiqueta, amb els respectes al dir de la gent, amb el culte a la personalitat més qu'a les idees per ella representades, no atrevint-se a mantenir una idea original per por a l'extravagància, burlant-se de tot lo que excedeix de la mediocritat.

*
*
*

Quand, al principi d'aquest article, feiam referència a la joventut que segueix les tendències estrangeres, pensavam en els perills en que pod trobar-se una intelligència que, desitjant empapar-se d'aliments forans, no agi fet el propi anàlisi cuidadosament, llençant tots els residus de l'influència de la societat qu'el volta. Aixís com hi hà molts que pateixen el vertig de les altures, també n'hi hà que, a l'enlairar-se per contemplar el panorama que presenta la febre intel·lectual d'Europa, senten rodaments de cap i deixen pendre's per l'anyorança de la terra primitiva qu'han abandonat. Els que segueixen amb atenció i serenitat el moviment estranger, senten combatre per tot arreu l'intel·lectualisme de l'edat actual, miren com molts preveuen la mort del sentiment, i altres, llençant lamentacions perquè la crítica excessiva i l'extrem anàlisi priven l'acció i anulen la voluntat, s'oposen a decadentismes d'idea i de sensació. Doncs, ¿quant més turbador no serà entre nosaltros introduir teories estranyes que, boi exacerbant-nos al començament, ens donguin més tard lassitud, ens treguin coratge, desviïn l'orientació qu'un poble verge pod trobar avivant energies esmortuïdes, tot assimilant-se substancials corrents de fóra, virils i confortadores? Per xò tot delit intel·lectual estètic que tingui un regust decadent ha d'esser rebut amb miraments si es vol que siga sana l'obra de la joventut moderna de Catalunya. Si el nostre art i la nostra literatura, del període teològic de qu'are surten, passessin desseguida al de descomposició, sense reposar en el positiu com li pertoca, representaria un gastament de les nostres facultats artístiques. Aquet raonament pod aplicar-se a tot: a la ciència social, a l'art i a la fase de l'art qu'es més accessible al poble: el teatre.

Al mateix temps, molts enamorats de lo nou i flamant creuen qu'el secret de tota obra d'art original està en que sigui una imitació o un plagi de lo estranger. Aquells estan suggerionats per una entitat superior i els sembla que tot lo que s'aparta de lo qu'allí es fa ja és dolent. Això em recorda un ditirambo critic del poeta anglès Swinburne, qual substancia està en lo següent: «És igualment una bojeria demanar a un Goethe, a un Keats, a un Coleridge, la natural i propria obra d'un Dante, un Milton i un Shelley, com invertir l'exigencia...» Aquí es veu molt sovint qu'alguns esperits clars critiquen desfavorablement una obra d'en Zola perquè el seu simbolisme no és com el d'Ibsen, com també reneguen d'en Tolstoi perquè és diferent d'en Zola, per exemple.

De vegades l'afectació de negar moltes coses, la *pose* d'esser exigent, de fer veure un gust mal-contentadiç, són qualitats aparents que van acompanyades d'un criteri estret, raquític i fanàtic, tot lo contrari de lo qu'hà d'esser un esperit d'extensió, llarg i obert. En països atraçats i rutinaris com el nostre passen a voltes per caracters independents tipos excepcionals, qual excepció consisteix únicament en aver fet una senzilla evolució: passar d'un fanatisme a un altre.

*
*
*

Si tal com hem fet el croquis és la joventut catalana, ¿què podem esperar d'ella? Ben poca cosa.

Els partidaris de l'integritat de la patria, que tenen por de que Catalunya demani la seva autonomia o la seva separació d'Espanya, poden estar tranquils. Els que creuen que l'esperit regional (innegable entre nosaltros, encare que mixtificat) ha de dur-nos prompte a practicar les nostres aspiracions, qu'observin la realitat i cauran facilment de l'escambell de les seves suposicions. Amb una joventut com la d'are no'es va en llog. L'indiferentisme és la característica d'ella. Per matar el temps sols li queda un recurs: la colla.

La colla! Aquí està tot l'oritzó que percebeix el jove català. Ell, com el seu antepassat, podrà tenir un rei al cos, però de fet no pod viure per ell sol: necessita la camaraderia. Les seves idees no tenen prou consistencia

per creixe, desenrotllar-se i enriquir-se per elles mateixes. I ell es fa un raonament per l'estil: — I per què les necessito les idees?

Al posar-se en contacte am quatre, vuit o dèu cervells co-semblants, el cultiu s'estanca, i com tots es veuen reciprocament iguals, creuen que, no trobant un qu'els superi, ja han arribat al *summum*. D'aquí ve la falta d'*esprit* en la conversació, el recel devant els treballs del company i l'allunyament de tot lo elevat, per ocupar-se solament en coses infantils, en futeses. És una de les característiques del català la tendencia a la xabacneria. Aquesta augmenta a mesura que creix el nombre de persones reunides en un llog.

*
*
*

En aquét sigle Catalunya ha tingut algunes guspises de diverses tendencies artistiques i literaries que feien pensar en la realisació d'un art propi de la terra.

Però lo que salta a la vista, per poca erudició biografica qu'es tingui, és qu'en la majoria dels catalans qu'han tingut inclinacions lluny dels *interessos materials*, domina el tipo qu'els francesos qualifiquen am les dugues paraules d'*avorté* i *manqué*. Sí: mercè al medi, tot jove català, de les cent, té norante-nou probabilitats d'esser un avortat. Mirem la generació anterior a la nostra, la qu'ens és més proxima, la que quasi es colzeja am nosaltros, i en veurem molts, d'omes, que passen de la quarentena, qu'avien fet concebir moltes esperances i que després han resultat uns *manqués*. No vull indicar senyaladament a ningú, perquè el treballador més digne de respecte és aquell que, sentint-se am forces per convertir-se en *llevor ideal* qu'avia de fecundar la societat, s'ha trobat devant d'un mur infranquejable.

En Jules Lemaitre, usant de l'ironia parisienista que li és personalissima, diu am l'abandonó d'una resignació oriental: *Nous mourons inconnus*. Els joves catalans de talent poden exclamar: *Nosaltros tots naixem avortats*. An aquèts s'els imposa la *cultura del jo* com un castig de la fatalitat, avent-se d'entregar forçosament an el somiament de truites que suposa la frase d'en Barbey d'Aureville: «Qu'és bo tenir ingeni i esser ignorat!» Nosaltros podem recomanar-los com un exercici

espiritual la practica de lo que diu aquell paragraf d'una carta qu'un filòsof retirat del món escrivia an en Chamfort: «Cultiveu els interessos qu'us lliguen a la societat; però també conreueu els sentiments qu'us en separen».

Lo més notable és que, entremitj de tants gastaments, la nota característica personal és aqueixa: abans de tantejar res; abans de provar d'imposar-se l'ideal de *treballem*, els joves catalans ja estan plenament, absolutament convençuts de l'inutilitat dels seus esforços. I, sense energia per contrarrestar la força de la tradició de la raça fenícia qu'els ofega, deixen persuadir-se fàcilment de que no produeix cap benefici material i positiu la sacrosanta inutilitat de la poesia, l'art i la literatura, i l'omnivanitat de la ciència.

*
**

El consell més grand que deu dar-se a un jove que tinga ganes de treballar en una obra d'alè és el de que cultivi l'amor a la soletat i que procuri que la societat no li dongui res per contribuir a fer la seva intelligència. Com més profunda serà la bugada espiritual que faci de tot lo català i de tot lo nacional, més fort es trobarà per anar contre la corrent.

La joventut catalana auria de llençar el jep dels tradicionalismes i auria d'emancipar-se de l'imposició del passat. Sols tenint un grand culte a les idees pod soportar-se la tirania fatal del medi.

També auria de desfer-se, per raquitics, d'odis qu'empetiteixen l'esperit. A què ve l'odi a Castella que cultiven molts catalanistes? I a què ve l'antipatia per França que mantenen tots els conservadors monarquics, espantats devant de l'idea de republica, que no passa d'esser una innocentada? El que s'aparti dels odis que ja vénen de pares a fills, el qu'es resisteixi a certes nacionalitats que casen am determinades formules politiquas, tindrà força valor per obrir-se a totes les influencias, sense demanar-ne la procedencia. El no espantar-se devant cap conclusió, el desitjar compendrehó tot, denota valor moral. La conservació d'inclinacions atavistiquas aminora el lliure arbitre. Tots els odis i rancunies dels nostros pares i avis hân de tenir-nos indiferents.

La Catalunya actual no pod agradar a cap

jove d'intelligència clara i elevada. Les momies del passat reviscolen per tot arreu i ens-ela fan antipatica. Sols podrem pensar en esborrar la fesomia baixa i raquitica que té quand veurem una joventut afranquida i lliure de tot prejudici. La Catalunya mercat, jueva, *saxo-pancesca*, mojjigata i falsificadora, ha de desapareixe devant una Catalunya instruida, am consciencia del seu valer, amb educació propria, d'esperit lliure i força expansiva. Aquèts somnis la joventut d'are no ens els pod dur a la realitat.

Am la seva peculiar estretesa cerebral, continuarà practicant la religió sense sentir-la, cultivant l'amor comercial, desconeixent l'art, essent diumengera, adorant la diversió i despreciant la vida social al meteix temps qu'auguantant la tirania de l'opinió publica.

El vulgo dels joves seguirà preferint en Pitarra i l'Echegaray a l'Ibsen i en Galdós, llegint la premsa estúpida de Barcelona, escoltant am delectació la musica d'en Breton; correrà darrera de fires i festes, assistirà a professons, menysprearà an el qu'estudia i treballa de bona fè, i es burlarà de tots els que guardin *quimeres* en el seu cervell desequilibrat.

I els que componen aquella infima minoria qu'està en *plein rêve*, continuaran escampats com aucells a quins un pastor ha robat el niu: alguns, petrificats en un periodic politic; altres, aislats, sols, en un gabinet d'estudi, cultivant els agre-dolços plaers de la misantropia; els de més enllà, passejant el seu pessimisme entre el brugit dels divertiments.

A vosaltros, negativistes, eterns descontentes, *reventadors* illuminats que penseu en teatres independents, en omes lliures, en criteris oberts, en cors francs; que creieu possible la destrucció del poder politic; que somieu en l'Estat economic; qu'esteu penetrats de les sensacions refinadament fortes que dóna el saboreig d'una obra d'art; que us deixeu seduir pels grands sintetisadors del sigle, Zola, Ibsen, Renan, Taine, Schopenhauer, Darwin, Spencer; qu'esteu arraestrats pel culte a Wagner; qu'espereu el triomf sacrosant de totes les autonomies; qu'aneleu una dóna digne companya de l'ome nou, intellectual i fort:

Vaja, salut!

JAUME BROSSA ROGER

RETORN

*Ja han fondejat. A ben ermoses terres
va portar-los el barco qu'are els du,
i han vist lluir cent cops sobre altres serres
el meteix sol que sobre aquestes llu.*

*Les veles qu'are els tornen, ¡que vegades,
rendits de batallà amb ones i vents,
els han empès a costes desitjades,
el cor ple d'esperança i somrients!*

*Han vist ciutats esplendides, emporis
de riquesa i saber, mons de treball;
i riallers paisatges illusoris
regats per rius de transparent cristall.*

*I tant els ha admirat, que quand encesa
brilli la llar, del fog ben a racer,
ho contarà el minyó ane la promesa,
el casat an els nois i a la muller.*

*Però cap goig iguala a l'alegria
qu'els omple avui a tots! ¿Hi hà re tant bo
com el retorn ont se va neixe un die?...*

I no ens diu res això?

E. GUANYABENS

LES CONFRARIES PEDAGOGIQUES

L'UNIVERSITAT literaria d'aquesta ciutat va ser teatre d'esvalotaments capaços de fer perdre la tranquil·litat a les estatuës qu'immobils ocupen les ornacines de l'espai vestibul; i els crids, les queixes i les amenaces que van ressonar dessota d'aquelles voltes van preocupar de manera seriosa l'atenció de la nostra gent. Nosaltros no n'aviem parlat encare per una raó molt senzilla, la de que no ens va sorprendre gens, sinó molt al contrari: ho vam conceptuar tot com una conseqüència logica i fatal de les practiques que dominen en aquella casa. Estavam ben segurs de que mentres les contemplacions del rector permetessin qu'alguns catedratics, oblidant els seus devers, es convertissin en una especie de bisbes Caixaïls de levita, tot seria possible a l'Universitat, tot menos una ensenyança profitosa i el companyerisme entre els estudiants.

Avui anem a parlar-ne, encare qu'am brevetat, perquè sembla qu'el silenci que regna a les aules am motiu de les vacances d'estiu ha fet oblidar qu'el mal segueix prenent peu i qu'am les seves arrels va minant a la quieta; i així com nosaltros varem permaneixre callats al sentir-se els trons perquè abans ja ens aviam adonat dels llampegs que van produir-los, are que tot-om sembla aver-se desfogat i tots callen perquè tal volta creuran que semblants escandols no tindran noves edicions, are nosaltros deixarem sentir la nostra veu per a fer notar que les coses no s'han modificat gens ni mica i per a doldre'ns dels germens de mort qu'omplen l'ambient de lo qu'auria d'esser el receptacle i centre de propagació del saber i no és més qu'una cassola rancia plena de bonys i forats.

L'opinió que nosaltros tenim formada de tot quant es refereix a la vida literaria i científica d'aquêt país, arrenca, en grand part, de l'existència miserable que porten els nostros centres d'ensenyança; i el concepte que d'aquêts tenim (salvo onroses excepcions de comptats professors que són veritables mosques blanques entre l'aixam d'abellots que tenen el seu fibló clavat en la nomina oficial

desde la poltrona de les seves catedres) pod deduir-se de les impressions doloroses que causen estudis com el qu'el nostros company Esteve Arnau ha publicat en L'AVENÇ a propòsit de les classes de llengua francesa a l'Institut de Barcelona.

Avui, al parlar de la dita bronquina, no pensem entretenir-nos en contar i comentar si els ferits varen esser molts o pocs, ni si les contusions eren més o menos de cuidado: volem anar-nos-en cap al fons de la qüestió, i en els estudiants atropellats de l'un i de l'altro bando nosaltros no veiem més qu'els blaus produïts per la palmeta reaccionaria, qu'és el braç executor de l'idrocefalia academic-oficial.

Les veritables causes d'aquêts mals corrompen desde més endins: les trobem en tota la xarxa centralisadora qu'ens té agarrotats i que com aquells monstres de tants caps i tantes boques xucla i malgasta totes les energies del país. Per a apreciar els terribles efectes d'un corc tant fenomenal, és un arsenal de datos i una rica font d'estudi el discurs qu'en Moret, actual ministre de Foment, va pronunciar en el Senat el die 6 del corrent més. És un discurs d'aquells que donen esgarriances: ¡són tantes i tant escandaloses les coses qu'en ell es repeteixen! I encare auria pogut enraonar més clar si agués vulgut; i també auria degut pendre candela en aquell *mea culpa*, ja qu'en Moret ha sigut varies vegades ministre de Foment i ho ha fet tant malament com els altres. Tenen tant poca consistència les seves conviccions!

Però lo més graciós és que, am motiu de l'esmentat discurs, el Sr. Suárez Bravo, un empelt madrileny que vol florir en l'ort del *Brusi*, n'ha fet una de les seves; i així com sense solta ni volta acostuma a fer responsable de tots els mals presents a la Republica Francesa, are ha tractat de dur l'aigua cap al seu mollí planyent-se de que l'ensenyança i tota la ciencia no sigui, com en altres temps, a carreg de les comunitats religioses i baix la suprema inspecció de l'Esglesia, que la regulava al seu gust i feia acompanyar el butlletí del precepte

pasqual, de la meteixa manera qu'are s'exigeix el timbre movil de deu centims en les matri-cules oficials.

Cabalment el mal es troba a l'altro cantó del marge, i consisteix en el solatge qu'es conserva de les epoques passades, que tant agraden a l'articulista madrileny. El vici no prové de l'amplitud, de l'expandiment qu'aquí gosa l'ensenyança, sinó de tot lo contrari: prové de que l'Estat espanyol encare viu a l'antiga i no es vol convence de que l'ensenyar no és l'imposició d'una veritat determinada *a priori*, esqui-fida, raquitica, unica de qu'ell, l'Estat, és el depositari i el guardià principal de l'Iglesia aixecada demunt de la tal veritat erigida en dogma oficial, sent així que l'esfera de l'Estat, deixant un camp ben ample i lliure a les iniciatives particulars i individuals, hà de limitar-se a facilitar tots els medis d'experimentació necessaris per al coneixement de la ciencia i del saber umà.

Bé està l'articulista anomenat! Intitula el seu escrit amb el jesuític reclam de *La enseñanza moderna pintada por sí misma*, i copia diferents paragrafs de l'esmentat discurs. Més nosaltros avem de preguntar: ¿què hi hà aquí a Espanya, d'ensenyança moderna? Res absolutament. Deixant apart el llastimós estat de l'ins-trucció primaria, mal organizada, deficientment desmenyada i completament desatesa; reduides les escoles a la categoria de *costures* per a nois i noies; essent els infeliços mestres d'estudi els unics funcionaris qu'es queden sense cobrar les seves pagues en aquét país de desgavell burocratic i de classes passives; i anant-nos-en a les esferes superiors, an els Instituts, Escoles Especials i Universitats, en general no es veu altra cosa qu'el més censurable abandono per a que no desdigni de tots els altres serveis que dependeixen del ram de Foment i contrastin amb el derrotxe qu'és fa en tot lo referent a clero, guerra i administració civil.

Els locals aont s'ensenyà solen ser de lo pit-jor que hi pod arribar a aver: restos de convents mal conservats, casotes velles i ruinoses, aont, ademés de defraudar an els pobres estudiants servint-los una ciencia rescalfada, s'els perjudica en la seva salut fent-los passar les ores de classe en uns quartos umits, mal ventilats i pobres de llum, qu'es converteixen en *criaderos* d'enfermetats per a les clíniques me-

diques. I si per casualitat hi hà algun establiment de moderna construcció, però qual modernisme queda reduit a la fetxa de l'obra morta, encare serveix per a fer ressaltar el pobre modo de vetllar per la vida intel·lectual de les noves generacions. Entre els pocs casals fets d'aqueixos temps, n'hi hà un de descrit pintorescament per un ministre que va dir qu'el confort i altres condicions de les abitacions rectorals contrastaven amb el raquitisme i despullament dels museus i gabinets d'estudi i experimentació.

Les catedres permaneixen mesos i mesos sense proveir per a d'aqueixa manera recom-pensar l'ineptitud d'algun recomanat que la desempeña interinament. Les oposicions resulten una desvergonyida mascarada en la qual es consagra el triomf del favoritisme; i si per cas hi hà algun ome de bona fe que, fiat en els seus propis meritis, s'atreveix a pendre-hi part, ja cal que no es manifesti despreocupat ni posi en dupte que Josué va fer parar el sol quand tranquilament estava passejant-se per l'espai, puix no tardaria en ser interromput per algun mossen que li diria am to sacramental: — *No es eso*.

La feina del catedratic corre parelles am tot lo demés. En Francisco Giner de los Ríos, que pod coneixe el *personal* i és una d'aquelles mosques blanques a qu'ens hem referit al principi i sab aont té la mà dreta, diu qu'el catedratic *despatxa* la lliçó de la meteixa manera qu'es despatxa un expedient, en la qual «el professor es digna promulgar en solemne revelació academica la veritat oficialment averiguada i definida, lliurant a l'alumne del treball de buscar-la per ell meteix».

La part comercial, l'explotació escandalosa de que són victimés tots els estudiants tant aviat com es tracta de fer-los comprar els llibres de text, és una odiosa *simonia* que pod donar-se ben bé les mans am la qu'exerceix l'Iglesia am tota l'enfilada de privilegis de que disfruta. En l'estudi del nostro company Arnau es parlava dels pobres xicots qu'acaben els cursos tenint tantes gramatiques com poques nocions de la llengua qu'avien d'apendre. I lo meteix passa en les demés assignatures, ja que quasi en totes es practica semblant saqueig, i fins hi hà catedratics que solen cobrar a la bestreta uns llibres qu'encare s'hàn d'imprimir.

Tot això i molt més, junt amb els fets que

veladament va deixar entreveure el ministre de Foment quand parlava dels examinants que treuen la bola de la manega, dels opositors que, apadrinats per poderoses influències, es nombren el tribunal qu'ha de judicar els seus exercicis, o de les queixes de les infelices mestres qu'eren objecte de vergonyoses iniquitats i es veien ofeses en la seva dignitat i en el seu decoro am certes exigències repugnants dels *severs* individus que devien examinar-les; tot això i molt més és lo que dóna l'ensenyança d'avui die en el nostre país. Qu'això és l'ensenyança espanyola no és pod negar; però qu'aital cent-peus sigui *modern* és una bromada d'aquelles que no poden passar.

El modern ideal de l'instrucció és que sigui bona i complerta i arribi fins an els ultims recons, cosa que no succeeix entre nosaltros. A Espanya, segons les estadístiques, la majoria dels abitants no saben de llegir ni escriure, i entre l'insignificant minoria qu'ha après alguna cosa s'hi nota la falta de *modernisme*. Aquét no es troba en l'organissació, qu'és desatinada; ni en les obres de text, que no poden ser més atrotinades; ni en els metodes, que són detestables; ni en els catedratics, qu'en sa major part són una colla de nulitats. És dir, que d'*ensenyança moderna*, d'aquella qu'es troba indicada en els estudis pedagògics d'omes com l'Spencer i en Guyau, no s'en veu ni la malla més petita, encare qu'es busqui am la llanterna de Diogenes.

I encare el mal no es para aquí. Degut an els procediments qu'imperen en els claustres universitaris, es malmet l'entusiasme de la joventut i es maten en flor els sentiments més ermosos. El xicot més aixerit que comença la seva carrera delitós d'apendre i de satisfer les seves ansies d'investigació, d'abarcas nous oritzons, d'analisar més fenòmens, d'aixampar, en una paraula, el cercol dels seus coneixements, sent una grand decepció al veure que se li tallen les ales deturant-lo en el seu afany, donant-li fetes totes les coses am l'etiqueta del *non plus ultra* qu'és el grand expedient per a tapar forats i obstruir els camins que poden conduir a qualsevol eretgia; i si per cas l'alumne, portat de la seva animació, es resisteix a cedir i no vol renunciar an el desenrotllo lliure de les seves facultats, a-lesores se l'acosa per tots cantons, s'el mareja, s'el pretereix i se li fan perdre cursos i més

cursos, no quedant-li, per fi, altro remei que rendir-se a discreció o fugir de les noves inquisicions que volen guardar les claus de la ciencia pel meteix estil que Sant Pere guarda les portes del cel.

En cambi, els deixebles bons minyons, els que sense fer cap ganyota s'empassen totes les lliçons dels llibres de text dels catedratics i confien a una memoria de cotorra els exits dels examens, repetint lletra per lletra, com qui resa un avemaria, les opinions del senyor professor, demostrant am la seva *convicció ortodoxa* que ni tant sols s'han pres la molestia de profundisar lo que reciten; aqueixos alumnes aprofitats d'avui seran els mestres de demà; i així va rodolant la més petita solució de continuïtat en la seva eterna pedanteria.

En Moret repeteix l'afirmació de l'Spencer segons la qual quand una cosa es declara corporativa és lo més terrible qu'es pod fer, perquè xucla, xucla les forces de tot lo altro per a aumentar les seves. Per aqueixa causa era i és perniciososa l'ensenyança dels convents i de tot l'element religiós, ja qu'es serveixen d'ella, no per a lliurar an els qu'instrueixen, sinó per a esclavissar-los i aumentar el seu propi poder prevaleixent sobre tots els demés. Ningú ha sigut més enemic de la Ciencia que l'Iglesia, ja que, posant aqueixa el seu propi origen en un llog superior an el coneixement umà i sols assequible per un esforç d'imaginació, al descobrir la Raó la falsetat d'alguns dels principis per la Fe proclamats misteriosos i indiscutibles, s'avia d'establir forçosament una lluita orribble, tremenda, implicant a la fi la disminució del poder d'algun d'amdós combatents, ja que no és possible el consorci d'un bando que no vol veure res i un altro que vol mirar-ho tot.

L'esperit corporatiu de la manera qu'el practica l'Iglesia, volguent empalmar totes les edats i tractant d'impedir que res de lo nou pugua en cap modo desmentir lo vell qu'abans s'avia cregut com un raig de suprema inspiració, no pod menos que produir convulsions i acabar esberlant-se de mitj a mitj o bé ofegant i matant d'anèmia tot allò que s'hi relaciona.

An els que desitjem l'esperit lliure de tot lligament, sense burots que li senyalin zones fiscals, s'ens diu que parlem apassionats per la nostra inquina contre el catolicisme, i això no és exacte. Nosaltros combatem contre tot po-

der que vulgui rer callar an els omens en nom de coses misterioses i sobrenaturals o amparant-se en una autoritat que no té raó de ser; i de la meteixa manera ens orroritza el veure an en Miquel Servet cremat pels furors calvinistes, com el recordar an els esbirros del Sant Ofici obligant a Galileu a abjurar dels seus descobriments científics per ser contraris al dogma.

Els diversos camps d'activitat aont l'esperit es manifesta, siga en art, en literatura, en ciencia o en filosofia, són els que més necessitat tenen de llibertat absoluta, sense trabes de cap mena, tenint sempre el camí obert per a que l'idea vagi descobrint principis nous i corregir els erros dels preceptes vells. El curs natural de l'esperit umà no és altro qu'el d'oferir sorpreses com a producte total de l'esforç que representa el treball lliure de cada hu.

No hi hà res pitjor que volguer empresonar l'intelligencia donant-li una istoria per a que li sigui fidel i tingui una pauta que seguir i un codig encarcarat que li privi totes les accions espontanies. La vida corporativa entesa de la dita manera és la causa de que les Academies, aqueixos *erals* de la sabiduria oficial, s'agin convertit en museus de cervells empolsats que, a copia d'anys, han anat perdent el brill i s'empenyen en deturar el temps perquè ells no volen o no tenen esma per a seguir endevant.

No hi hà més que recordar qu'en Zola és sistematicament derrotat en totes les votacions per a cubrir les vacants de l'Academia Francesa; i aquí a Espanya en Galdós va veure's vençut per un adotzenat Comeleran, protegit dels Cañetes, Catalinas i companys de dietes.

Sí, senyor Suárez Bravo pare. Encare que no sigui més que per a no faltar a un dels deu manaments, faci el favor de no fer carregar a lo modern am responsabilitats que no li pertocuen. Senyali més amunt, dongui una ullada, per rapida que sigui, an alguns capituls del presupost de la nació, i per mica que s'hi fixi s'adonará de qu'el nom d'*ensenyança moderna* és un motiu qu'en un ratet de bilis revoltada ha volgut regalar an el ram corresponent del ministeri de Foment. Examinei la manera de gastar els quartos del qu'en diuen poble espanyol, i, comparant lo que s'inverteix en culte i lo que s'empleia en instrucció publica, digui'ns si molts dels diners que s'en van en novenaris, jubileus i te-deums no seria

millor qu'es destinessin a profitoses conferencies i cursos confiats a savis de debó, encare que fos precis anar-los a buscar a fòra de casa.

I ja que no vulguen fer-ho així, queda un altro medi senzill per a portar-hi remei i deixar contents a tots. Saben quin és? Proclamar la llibertat d'ensenyança. Ja veuriam com amb aqueixa reforma, completada am la llibertat professional, naixerien com a bolets els establiments lliures deguts a l'iniciativa particular, i que, en llog de donar-nos fornades d'ignorancia ensavonada, veritables nebuloses de llicenciats i doctors de totes menes, ens donarien metges, enginyers, jurisconsults i demés personal competent, de bona classe, de llei, de divuit quilats intellectuals.

Si aixís es fes, renaixeria l'armonia entre els catedratic i els estudiants: aquells xifrant la seva gloria en ensenyar an els joves, i aqueixos mirant an els seus mestres com carinyosos companys que no tracten de convence'ls am suspensós ni correccions, sinó am raons i arguments, i dispuestos a contestar am senzillesa a qualsevol reparo oposat a les seves explicacions. Si aixís es fes, quedarien suprimides les comunions generals *corporatives* i *semi-oficials* qu'are s'estilen, i tots aquells qu'anessin al temple en ús del seu llegitim dret, no es proposarien ferir la susceptibilitat d'altri, perquè no hi durien més que la seva personal representació.

Però mentres no es faci una reforma total i la llei de l'embut no deixi de ser l'idol dels claustres universitaris, no podrà posar-se mida a les iniquitats que toleren qu'un catedratic d'Economia Política es passi tot el curs festejant amb el doctor Angelic i sigui un graó per a cullir la nota de *sobressalient* la quota am qu'es contribueix a sufragar els gastos de la festa religiosa dedicada a Sant Tomas d'Aquino; i per l'altro cap s'atenti contre els drets d'un altro professor que, cumplint el seu dever, es limita a explicar la lliçó manifestant els diferents punts de vista que hi hà sobre la materia de que tracta, cuidant-se molt bé de fer entendre an els seus deixebles que queden en la llibertat més absoluta per a preferir l'opinió qu'el seu propri criteri els recomani i la seva conciencia no els rebutji. Mentres no desapareguin aquestes injusticies no es podrà evitar que fomenti l'odi entre la joventut, ni que, en llog de passar-se les ores estudiant, les passi

barallant-se am furia africana, convertint els patis dels instituts i de les universitats en parcs d'exercicis que no tenen res de cults.

Per això no ens van sorprendre els escandols que hi van aver. Nosaltros deplorem de tot cor els tumults qu'han acabat en contusions; però encare deplorem més que tots aquèts cops, qu'es curen amb arnica, les ferides produïdes per l'imperi absolut i barbaro d'una ciència en volquers; d'una sabiduria oficial que cada die ens fa quedar més allunyats dels pobles civilisats; d'una ensenyança qu'ens dóna una joventut malmesa de cos i esmor-

tuida d'anima; d'un estat de coses qu'obliga a tots els que volen satisfer els seus afanys de saber, a tots aquells que volem viure la vida propria de les vigílies del segle XX, i no a la moda de les centuries passades, a qu'ens possem en comunicació continua amb els pobles sans i bons, i a buscar més enllà de les fronteres tots els materials necessaris per a que no quedi aixut el nostro cervell, i a que respirem am repugnancia aqueixa atmosfera intel·lectual qu'envenena la sang i tortura l'esperit.

GENÍS ROCABRUNA

RECORT, PER GABRIEL TURELL

CRONICA INEDITA DEL SIGLE XV

(Continuació)*

40

E bé és cosa de no obmetre que los linatges reputats són los de Cathalunya, qui són stats ordenats per lo emperador Karles Maynes. Abdeliberació de son consell e voluntat propria moguda, conexent virtut en aquells, féu vot e ordinació de persones, ennoblint aquelles ab graus e prerogatives sobre batalles de sarrayns ab la proesa de christianitat juncta, e en aquella voluntat essent present lo Pápa e posant-hi son decret. Car los altres linatges o la major part se formaren per favor de prínceps per ventura no conexent en aquells alguna obra merexent. Açò's monstra dels dotze pars de França, qui són los principals en honor de linatges, los quals foren fets per Karles Maynes ab decret del Pápa que de nobles féu majors, e cresqué en aquells lo honor e grau. En tres actes de honor há posat son decret lo Pápa: primer, en lo gran dels dotze pars de França; lo segon, en los linatges de Cathalunya; lo terç, en les cadires reals e coronas graduades en Roma.

41

Diré com vengueren los nou barons en França, e de allí passaren en Cathalunya. Lo

* Vegin-se els numeros 3, 6, 7, 8, 9 i 11-12.

regne de França vengué a una filla sola, la qual donaren per muller a un príncep alamaný qui havia nom Pipí, e fon rey de França, pare de Karles Maynes, e ab aquest Pipí vengueren Oger Cataló e los nou barons. E lo dit rey Pipí, veent-los de proesa, los donà grans governacions en França. Car Oger tenia Cuiayna, e del dit Oger feren cap.

42

Porien dir alguns que no sols són liberts los barons sobredits, mas veu-se per experiència que y hà molts castells e terres ab aquella matexa franquesa dels sobredits barons. Se pot respondre que aquestos castells e terres són estats venuts per los dits anteriors barons ab los matexos titols e libertats, e són estats donats per los prínceps successors e ab les semblants libertats. E ab tal possessió aquesta terra serva són viure, e no y hà en lo món altra semblant. E fou la causa lo primer inventor axí com és dit, qui donà les baronies a homens molt merexents, e feu-los gracia ab tota liberalitat, e de allí prenem nom. Los qui tenen castell o vila ab tota jurisdicció, és dita baronia, tenint-la ab aquella franquesa. Aquesta és la millor auctoritat e libertat que lo braç militar té, que altra patria o regne no s'eguala ab Catalunya. Lo rey és rey. Cada hu per sem-

blant en la terra és senyor. E per ço repugna tant a senyoria stranya aquesta nostra Catalunya, per no mudar de costums. Car per çert no ferien altres costumes tant avantajoses als poblats en ella.

43

O Karles Maynes de gran magnificencia, tenint totes les virtuts que per una obra perfecta són degudes. En aquest orde de tu se mostraren tres coses: saviesa en lo repartiment, potencia en lo dar, liberalitat en la manera. Qual és lo temerari qui's puga ab la tua majestat egualar? En tu són vistes les virtuts theologiques seguint la voluntat divina: la fe en lo enteniment, la sperança en lo perseverar, la karitat en la voluntat. Axí matex en la obra portares les quatre virtuts cardinals: prudencia en lo elegir, justicia en lo egualar, fortalesa en lo animo, temperança en les cogitacions. Mesanant est fornit de aquelles virtuts morals que en totes parts en tu se són mostrades, e encara de forces corporals te trobes ornat, e de dons e gracies de Natura que junctament en tu són. Seguex, doncs, la empresa fent tremolar a Maffumet e la sua secta. Car la Sglesia Sancta per tu ha esser conservada. Tu est la cinta qui la serves. Car Sant Remigi, archabisbe de Rems, al principiador de la tua casa tal prophesia li donà, tenint la creu en la spatla dreta per senyal. Dels teus passats jamés algú en la fe christiana dupta. Car la casa de França és la font clara que sutzura en sí no monstra: catolica té la creença. No comporta testimoni en la sua fe: jueus e moros de son regne té lançats. Catiu en ton realme no's monstra. Est l'arbre qui a tot lo món has nodriment dat. No ab poca rahó dels nou prous lo pris a tu se senyala. E aquesta nostra terra de Cathalunya se alegrà de tu esser poblada. Ajuda e smena les fallençes dels reys d'Espanya.

44

Passà Karles Maynes los monts Perineus: conquistà tota Cathalunya la vella, que és de les montanyes de Ribagorça fins a Lobregat. Diu-se la vella per sguart que los primers que entraren la havien conquistada, çò és, los nou barons. Les marines se nomenen la nova, que

són la segona conquista. E posà lo dit Karles Maynes siti sobre Gerona. Stigué sobre ella gran temps, e jamés la pogué haver. Ensemps ab lo Papa tenien tanta gent d'armes, que, si les virtualles no'ls faltassen, eren per entrar en lo infern. Tenien condestables Rotlan e Oliver ab los dotze pars de França, los quals eren quatre duchs, quatre comtes e quatre archabisbes, ab lo ganfanó de la Sglesia. Aquesta era la porció del Papa. Qui pot pensar, ab tal emperador e lo Papa present, e tals princeps de Alamanya e França e Italia, no fos tota la honor e gentilesa del món? Hagueren-se levar de Gerona per fam. Conquistaren Rosselló e Conflent, edificant molts monastirs per les terres per hon passaren, tots a laor de Déu, e tornaren-se a França; e dins poc temps tornaren entrar per lo regne de Navarra. Hagué grans batalles e perdé los dotze pars sos companyons; e haventlos perdut, se'n tornà en França, e finí sos dies en la vila de Gugi, en la entrada de Alamanya, que frontarcia ab lo ducat de Barbant, en l'any DCCCiii, en lo més de Setembre. Dexà rey de França Luys, son fill, al qual lexà manat que acabas la conquista de Cathalunya, e que donas compliment a totes les ordinacions que ell havia fet, e axí ho dexà en lo seu testament, testificat per Philomena, secretari seu.

45

Aprés mort del emperador Karles Maynes los moros de la Spanya cobraren gran coratge e feren gran guerra als christians qui restats eren en Cathalunya, en tant que fou forçat als barons e senyors de la terra, que hagueren a consentir que lurs vassalls christians fossen tributaris als dits moros de tots los mals usos que huy són sobre los homens de remença qui's causaren per aquella rahó. E axí los dits christians ho hagueren per expedient fins a la venguda del rey Luys de França sabent que devia entrar.

46

Entrà lo rey Luys per complir la voluntat de son pare en l'any DCCCxi. Ans que entras tramès avisar los pagesos e pobles que per la necessitat damunt dita de les sobergaries dels moros eren tributaris, que's rebellassen con-

tra los dits moros; e los dits christians, per por que hagueren dels moros, no gosaren. E per aquella rahó, com lo dit rey hagué conquistat la terra, ordenà e volgué que tots aquells qui no volgueren servir son manament fossen axí sotmesos als senyors christians, com eren los moros de totes aquelles males costumes que la tenien, e aquestos són los homens de remença qui són en Cathalunya la vella. Quant lo rey Luys fon entrat assità Gerona, la qual prengué, e feu Seu e bisbe, seguint l'orde del pare. Tirà la via de Barcelona e posà-y siti, hon estigué fins en l'any DCCCxiii, que la prengué. Per semblant hagué Tarragona e tot Urgell. Allà féu comtes. A Tarragona féu comte lo fill de Oger de les Maizes; en Urgell féu comte lo fill d'en Arnau de Moncada; e axí matex féu vezcomtes, nobles e vervessors, e complí la voluntat del emperador son pare. Lo dit rey se aturà per assí (*per a si*) lo comtat de Barçalona ab lo terme e pertinencies, e comanà'l a hun cavaller qui havia nom Griffa.

47

Tornada Cathalunya a la fe christiana ab lo mijà que haveu oyt, diré del comte de Barçalona com se causà, e del seu principi. Aprés que'l rey Luys de França hagué conquistat la terra del principat de Cathalunya, lo dit rey se aturà per assí (*per a si*) lo comtat de Barçalona, segons és dit dessús, e aquell comanà per regidor al cavaller Griffa, lo qual era senyor del castell de Arrià, qui és en la terra del Conflent, en los limits del comtat de Cerdanya. Era cavaller valerós en armes, e molt savi, e per aquest sguart li fon comanada la governació del dit comtat. Menà sa muller en Barcelona. En les dites montanyes vengué lo dit cavaller ab nou barons. Quant entraren, de allí li restà lo dit castell, e lo seu començ era de Alamanya. Car ab Pipí entraren en França, e de allí vengueren en Catalunya.

48

Lo rey se'n tornà en França. Havia un fill. Lo dit cavaller Griffa, appellat Griffa pelós, qui era fort infant, era nomenat pelós perquè tenia los costats pelços fora de la manera dels altres homens. E com les malines en les corts se

causen, lo rey de França fon informat per un comte dit Salamó qui tenia enveja al dit Griffa, que aquell se volia aturar lo comtat e ensenyorir-se d'ell, e levar-lo al rey. Mès-lo en aquella suspita. Lo dit rey tramès per en Griffa, requerint-lo que anas a ell. Partí lo dit Griffa per al rey, e arribà a Narbona, ahon trobà dos embaxadors qui'l reberen per lo rey, e aportà ab sí lo fill Griffa pelós per mostrar-lo al rey de França. Stant en Narbona, ell se contrastà ab hun cavaller francès qui era de la companyia dels embaxadors, e lo francès pres en Griffa per la barba. Lo Griffa, mogut de ira, matà lo cavaller francès. Los embaxadors prengueren lo Griffa e portaven-lo al rey; e anant per lo camí, lo dit Griffa, ab son fill petit, tornaren-li moure qüestió, en tant que'l mataren. Restà lo fill petit, lo qual fon presentat al rey de França, comptant-li los cassos com se eren seguits, de que lo rey pres gran enug de la mort del Griffa, car amave'l molt, e comanà lo infant al comte de Flandes, lo qual era gran amic de son pare, e tramès-lo a la comtessa sa muller, ab la qual se crià. E lo comte Salamó, qui'l havia accusat, demanà lo regiment del comtat de Barçalona per assí (*per a si*). E lo rey lo y comanà. Com vengué a regir lo comtat, no gosava aturar en Barçalona, sinó en Cerdanya, e temia's dels amichs d'en Griffa. Car aquell comtat de Cerdanya era tornat al rey perquè lo senyor era mort sens infants.

49

Criant-se lo dit Griffa pelós ab la comtessa de Flandes, crescut féu-se molt gentil home e graciós. Enamorà's de una filla de la dita comtessa, e axí matex la donzella se enamorà d'ell, en tant que lo dit Griffa la empenyà, que algú no'n hagué conexença sinó la comtessa mare sua. Quant la comtessa stigué certa del fet, stigué molt torbada; mas per squivar vergonya e deshonor que's poguera seguir, celà en la millor manera que pogué que algú no'n hagué sentiment; e pensà, pus axís era seguit, que lo Griffa la prengué per muller, atenent que s'amaven molt, e féu-los sposar, e fer jurar an Griffa que si ell cobrava lo regiment del comtat que son pare tenia, que ell compliria lo matrimoni. E féu defraçar lo dit Griffa perquè mal no'ls fos fet en manera de dona

peregrina, acompanyat de altres dones semblants, e tramès-lo a sa mare; e la mare lo mostrà secretament als barons de Catalunya, qui amaven molt lo pare e volien mal al comte Salamó, qui era del mal regiment. E ab consell dels dits barons, hun jorn lo dit Griffa cavalcà ensemps ab ells, e encontrà lo comte Salamó, qui per sort era arribat en Barçelona, e fòra del castell qui era a la plaça de les Cols. Aquí lo Griffa pelós matà lo comte Salamó, e s'ensenyorí de la ciutat de Barçelona ab aquell motiu del pare, e los barons foren contents de çò que havia fet. E tramès a la comtessa e comte de Flandes per lo jurament que havia fet e de ya complir lo matrimoni. Axí matex venia voluntari en la fahena per quant li era gran honor e endreça. De continent lo comte e comtessa li trameteren la filla ab gran honor, e axí fon rebuda en Barçelona. E lo dit comte de Flandes haver tramesa la filla, partí per al rey de França, comptant-li tot lo cas com se era seguit, supplicant-lo perdonas al Griffa pelós son gendre, e lo rey lo perdonà e li comanà lo regiment del comtat de Barçelona e le y donà a totes ses voluntats que'l tingué en feu axí com los altres comtes de Catalunya. Aquestes coses obtengué lo comte de Flandes, que era gran senyor e molt favorit del rey de França.

50

Major prudencia amonstrà tenir aquesta comtessa de Flandes en no descobrir lo faliment de sa filla al comte son marit, que la comtessa muller del comte Julià a son marit descobrint lo desorde del rey qui s'era ajagut ab la filla del dit comte, per hon se seguí tant dan a la religió cristiana.

51

Passat algun temps que en Griffa pelós se fon reposat en Barcelona, volgué anar a servir lo rey de França e veure son sogre lo comte de Flandes e comtessa, e de fet anà e fon molt bé acullit per lo rey de França. Aquest Griffa fon valerós cavaller e de bella talla e molt graciós. Stant en servey del rey de França, los moros començaren correr lo comtat de Barçelona. La comtessa sa muller e la ciutat de Barçelona feren embaxada al comte en Griffa

pelós, lo qual supplicà al rey li volgués dar licencia de tornar en les terres e comtat, per quant los moros la corrien e haurien cobrat si ell no fos tornat. Axí matex li donas socors, pus la terra se tenia en son feu e senyoria. Dix lo rey: «—Sapies, comte, que a mi seria molt greu que los moros cobrassen Catalunya, e no u volria per res. E vull que vos decontinent partiau per deffendre vostre comtat e tot lo principat. De mi per ara socors no podeu haver, que ja sabeu les altres cuytes que tinch, a les quals no puch fallir.» Veent lo Griffa pelós que lo rey no li podia dar algun socors, ab consell de son sogre lo comte de Flandes, dix al rey: «—Senyor, pus no'm donau socors, feu-me una gracia que'm doneu tot lo principat de Catalunya en per tostemps en fur franc alou, e veuré ab les valençes de mos amichs si'l poré deffendre dels moros.» E dup tant lo rey que'ls moros no cobrassen Catalunya, e axí matex veent lo Griffa pelós ab gran disposició e que'l comte de Flandes lo amava molt, qui era potent e li podia ajudar, amà més fer-li gracia que si's perdés. Fon molt content que d'aquí avant fossen lo comtat de Barcelona e tot lo principat de Catalunya en fur franc alou e ab totes aquelles senyories que lo dit rey tenia en la terra. Lo comte féu gracies al rey e besà-li la mà. Veus en quina manera lo dit Griffa hagué lo comtat de Barçelona e tota la senyoria del principat applicada al comtat de Barcelona. Aquest comte fon lo primer natural; e fon en l'any DCCCxxv. E tornat a la ciutat de Barcelona, aplegà allí los barons e altres senyories de Catalunya, mostrant la gracia que'l rey de França li havia fet. De que tots los barons e senyors, vista la virtut del dit Griffa pelós, foren molt contents e prestaren-li aquella fidelitat e homenatge que pertany a senyor, qual tenia dada al rey de França ab tot compliment. Veus ací lo comtat de Barcelona com se mostrà senyor dels altres. E ab la ajuda dels barons e ab son ardiment ell foragità los moros. Totes aquestes honors hagué per lo comte de Flandes qui'l crià, lo pres per gendre, li obtengué les gracies del rey de França. Fon bon cristià. Edificà lo monastir de Ripoll a honor de Nostra Dòna Mare de Deu, en l'any DCCCxxxviii, e elegí aquí la sua sepultura. Morí en l'any noucents e dos. Dexà quatre fills. Lo primer hagué nom Rolf. Fon

monge de Ripoll; après fon bisbe d'Urgell. Lo segon hagué nom Griffa, e morí emmetzinat. Lo terç hagué nom Mir, qui fou comte, après mort de son pare, dels comtats de Barçalona, Besalú, Rosselló e Cerdanya, e açò per mort dels comtes qui no deixaren fills. Lo quart hagué nom Sunyer e fon comte de Urgell, lo qual comtat havia dextat al comté de Barcelona, que era mort sens fills.

52

Lo segon comte fon Mir. Pres muller. Hagué tres fills. Lo primer hagué nom Xifre, lo segon Oliba, lo terç Miró. Aquest morí sens alguns actes contra moros. Visqué pacífic. Morí en l'any DCCCCxxviii. Fon soterrat a Ripoll. Restà comte de Barcelona Xifre Oliba, segon fill. Fon comte en Rosselló e Cerdanya. E Miró terç fon comte de Gerona e bisbe. E per quant eren de poca edat los fon dat per tudor lo comte d'Urgell en Sunyer, l'ur honcle, lo qual los governà la terra xx anys. Passat lo temps de la tutela, los reté lurs terres e'ls posà en orde, e foren molt contents d'ell. Lo Xifre, comte de Barçalona, morí sens fills, en l'any DCCCCliiii. Fon soterrat a Ripoll. Axí matex morí son honcle en Sunyer, comte de Urgell. Dexà dos fills: hu appellat Borrell, altre Armengol, qui fon bisbe de Urgell e fon sanct.

53

Fon elegit comte de Barcelona en Borrell, cosingerma del comte mort. Dexaren Oliva, comte de Rosselló e Cerdanya, qui era jermà del comte mort, per causa que no era adret de sos membres, e havien mester senyor e capità per los moros qui'ls estaven vehins. Estant en aquest regiment, tots los moros de la frontera se levaren per aguerrejar. Lo dit Borrell, congoxat, isqué a la batalla de la ciutat de Barcelona, la qual fon en Vallès prop lo castell de Moncada. Restaren vencedors los moros, de que perdé lo comte D cavallers. Retragué's en la ciutat de Barcelona. Los moros li posaren siti, e prengueren los caps dels cavallers qui eren morts en la batalla, e ab trabuc lançaren-los dins la ciutat. Lo comte féu-los aplegar e soterrar al simintiri dels martirs, qui era Sanct Just, ab gran honor. Après lo comte hagué a desemparar la ciutat e dexar als moros, e re-

tragué's en les montanyes en la ciutat de Manresa. Tot açò fon en l'any noucents sexanta cinc.

54

Stant en la ciutat de Manresa lo comte Borrell, aplegà tots los barons de les montanyes e de tota Cathalunya la vella. Fon-hi en Oliba, comte de Rosselló e Cerdanya; Arnau Roger, comte de Pallars; en Hugué, comte de Ampuries; en Bernat, vezcomte de Bas; en Guillem, vezcomte de Quer Foradat; en Ponç, vezcomte de Cabrera; en Huc de Mataplanes, en Pere Galceran de Pinós, en Dalmau de Rocabertí, en Huc Folc de Cardona, e los cavallers de les montanyes. E com lo dit comte hagué tots aquestos barons, nobles e cavallers ab sí, dix-los com los moros li havien levada la ciutat de Barcelona e tota la marina, que no y havia romas fins Moncada e Cervelló, les quals se tenien per esser forts. Per çò'ls pregava que ells li volguessen ajudar a recobrar la ciutat. Los barons, nobles e cavallers respongueren que ells eren contents de valer e ajudar-li en çò que poguessen, mas que ells li aconsellaven que fes embaxada al Papa e al emperador e al rey de França, notificant-los lo cas, e que's plagués socorrer-lo de gent d'armes. E axí lo dit comte tramès embaxadors als demunt dits. E encara més apuntaren, per quant lo braç militar disminuïa tots jorns per les batalles dels moros, que lo dit comte otorgas privilegi militar a tothom qui pogués sostenir un cavall. E lo rey fon content, e otorgà lo dit privilegi. E ab aquesta manera promès que tots los homens qui venien a cavall armats per servir a ell, fossen igualats ab los cavallers. E, de fet, dins poch dies foren ab lo dit comte DCCCC de cavall bé armats e a punt en la ciutat de Manresa. Quant ell los viu los appellà homens de paratge, dient que eren aparetjats e fossen en totes coses ab los cavallers semblants, e paratjassen ab ells, e que lurs cases fossen nomenades cases de paratge, com abans fossen dites masies, e de servidors que eren fossen fets franchs. Veus açí com aquest comte Borrell féu los homens de paratge, e fon les DCCCC cases que's dien de gentils homens. D'aquí principien, car en la elecció dels comtes e barons no y hagué nombre de gentils homens fins en aquest temps, perquè en alguna part del món no's tro-

ba stament de parage sinó en Catalunya.

55

Quant lo comte Borrell hagué los DCCCC homens, e ab los barons, partí ab gran gent de peu. Anà per recobrar Barçalona, e posà lo siti sobre ella, e dins breus dies la recobrà. E jamés, de aquell temps ençà, se és perduda. Recobrada la ciutat, lo socors del rey de França e del emperador fon vengut, qui era gran gent de nobles e de cavallers, e ab aquestos e ab los seus donà contra los moros e cobrà la terra fins a Leyda, la qual donà tota a aquells cavallers qui eren venguts per socorrer-lo, los quals són tots los gentils homens, o la més part de Lobregat fins a Leyda. Haguts los heretatges e veent la virtut del comte Borrell, se restaren assí en Catalunya. Apres se'n tornà en Barcelona, e finí sos dies en l'any DCCCClxxxiii, e fon soterrat a Ripoll. Dexà dos fills. Lo primer, Ramon Borrell, qui fon comte de Barcelona; lo segon, Armengol, comte de Urgell.

56

Restà comte en Ramon Borrell. En aquest temps tota la terra stava en pau e gran tranquillitat. Per aquesta rahó anà en Cordova ab don Alfonso, rey de Leó e de Castella, contra los moros. Anaren ab ell los bisbes de Osona, de Barcelona, de Gerona, e alguns barons de la terra, e foren aquestos: lo comte Armengol d'Urgell, son frare; Huc, comte de Ampuries; en Gascó de Moncada; en Dalmau, vezcomte de Rocabertí; en Bernat, comte de Besalú; en Huguet, vezcomte de Bas; en Aymeric de Porqueres, e molts altres nobles e cavallers. Com lo dit comte fon en Cordova ab lo rey don Alfonso de Castella, hagueren los dits senyors gran batalla. Morí en Armengol, comte d'Urgell, germà del comte de Barcelona, en l'any mil e hu. Restà un fill de aquest, qui fon comte de Urgell. Tornà's-en en la ciutat de Barcelona, pus la batalla era stada, per lo qual lo rey de Castella lo havia apoderar e fon vencedor. Morí en Barcelona en l'any Mvii. Fon soterrat a Ripoll. Restà un fill appellat Berenguer.

57

Fon comte en Ramon Berenguer, lo qual

era sotil cavaller e ab poc sforç. Per aquesta rahó los moros li levaren de tota Catalunya la nova, de Lobregat fins a Leyda. E aquell comte jamés féu res de bé ni semblà en res los altres comtes passats. Morí en l'any Mxxv. Fon soterrat a Ripol. Restà comte en Ramon Berenguer.

58

Aquest comte era molt virtuós e insigne, e feu-se trautar a set reys de Spanya cascun any mentres visqué. Recobrà dels moros la major part de Catalunya la nova ab la ajuda dels barons e gentilesa de Catalunya, que los moros li senyorejaven Martorell. Hagudes les terres, donà a aquells qui havien servit la major part del recobrat, compartint castells e viles entre ells, e torna-s'en en Barcelona. Aquí aplegà consell general de tots sos vassalls, axí ecclesiàstichs com laychs per fer leys, les quals són nomenades Usatges, ab les quals Catalunya se regís, e açò per quant la terra era de gent bellicosa e havien fet de grans ajudes als senyors contra moros, y tots jorns speraven fer altre tant. Volgué lo savi comte fossen diferenciats de les altres senyories, e ab consell de tots los dits senyors los Usatges foren fets, e més tornà graduar totes les gents de son comtat. Primer los comtes. Aprés, los nou barons meté en grau dels comtes. Encara féu diferencia en los cavallers, que tots los qui anaven a cavall eren dits cavallers, pus fossen armats, e volgué fossen sols nomenats aquells qui eren del orde de cavalleria, e moltes altres singularitats que féu en los fets de la honra. Hagué dos mullers. De la primera hagué dos fills. Lo primer, Pere Ramon; lo segon, Berenguer Ramon. De la segona hagué hun fill, appellat Ramon Berenguer. Los fills de la primera muller foren mals homens. Car lo primer, appellat Pere Ramon, féu morir sa madrastra e morí sens fills. Restà son germà en Ramon Berenguer, qui tingué son comtat xxxii anys. No hagué fills. Lexà son comtat an Ramon Berenguer, fill de la muller derrera. Morí en l'any mil settanta set. Fon soterrat en la seu de Barcelona.

59

Restà en Ramon Berenguer comte, lo qual fon molt ardit cavaller. Era home qui tenia los cabells stuffats e ab gran speçura: perçò

li digueren Cap de Stopa. Tenia un germà qui, per enveja, anant a Gerona, prop de Stalric, lo matà. Aprés volia esser comte, e tota la terra lo vituperà molt, e foragitaren-lo de tot lo Principat com a mal home. E, desesperat, anassen en Jherusalem, e en lo camí morí. Lo Cap de Stopa dexà hun fill, qui fon comte, e la muller del comte mort féu dos monastirs de monges en los termens de Gerona, e aquí honradament e devota passà sos dies.

Lo comte fill del comte Cap de Stopa fon aquell qui delliurà la emperadriu en Alamanya del falç crim que li havien posat. Per aquesta raó lo emperador li donà lo comtat de Prohença. E axí és veritat en les hystories dels comtes de Barcelona. E quant fon tornat de la batalla de Alamanya, passà per Prohença, e pres possessió de tota la terra, e fon tornat en Barçalona.

(Seguirà)

REVISTA GENERAL

ESTAT ACTUAL DEL LICEU

En l'última Junta General que van celebrar els propietaris del Liceu es va acordar que, en llog d'aumentar directament la subvenció que s'avia donat fins are an els empresaris, es votaria cada any una quantitat determinada per a pintar el decorat complet d'una opera nova. Aquèl és, sens dupte, el millor camí que podien seguir els propietaris per assegurar-se l'audió de totes les grands obres noves qu'encare no es coneguín aquí o qu'es vagin estrenant en els principals centres d'Europa. Però desde el moment qu'els propietaris s'encarreguen de fer pintar les decoracions de les obres que cada any s'estrenin, és necessari també que comencin per tenir un criteri artistic seriós i qu'a l'escullir les obres de les quals hân de pagar el decorat sapiguén dret aont van i per quin camí es dirigeixen.

Fins are el nostro Liceu i els seus empresaris no han sigut més que respectivament una sucursal i uns representants de les cases editorials d'Italia, i, gracies an això, en el nostro teatre d'opera no més hem sentit lo qu'an aquestes cases editorials els ha convingut; i, com és natural, a les cases editorials d'Italia els ha convingut sempre més fer-nos sentir el major nombre possible d'operes italianes, o de caracter italià, que no d'alemanyes i franceses o de caracter alemany i francès. D'aquí endevant, doncs, amb l'arreglo que s'ha fet en el Liceu entre els propietaris i l'empresa, perdent aquesta la responsabilitat exclusiva de l'elecció de les obres noves, ja no es veurà tant subjugada per les cases d'Italia, que, per afavorir la contracta de tal o qual cantant, exigeixen, en cambi, de l'empresari, l'estreno de tal o qual opera. En el cas en que d'Italia, veient l'impossibilitat en qu'es trobaran desde are per imposar el seu criteri an els em-

pressaris del Liceu per a l'elecció del nou repertori, tractessin de posar-nos algun destorb, creiem qu'allavors fóra arribada l'ora d'acabar d'una vegada am les representacions d'opera italiana, iniciant tot seguit l'introducció entre nosaltros de l'opera en francès.

El teatre d'opera francesa, fóra del petit moment de la seva lluita am Wagner, s'ha distingit sempre per tenir un criteri molt més ample i extens qu'el teatre d'opera italiana. En una revista rapida veuriam immediatament qu'en els teatres d'opera de París, durant aquèts dos ultims sigles, s'han estrenat totes les obres dels més grands musics, desde les dels francesos Lulli, Rameau, Mehul, Gretri, Berlioz, Gounod, Bizet, etc., a les d'alemanys com Gluck i Meyerbeer, i italians com Spontini, Rossini, Donizetti, etc., etc. Els altres grands musics, com Mozart, Beethoven, Weber i Wagner, si no han sigut sentits per primera vegada a París, han acabat, a l'últim, per tenir-hi una acullida tant grand com en la seva patria meteixa, o quand menos més grand que la qu'han tingut mai en els teatres o conservatoris italians. Seguint, doncs, les petjades dels teatres d'opera en francès, i molt especialment les de París i Brusseles, és més probable qu'anirem posant-nos al corrent de la musica europea en tots els seus aspectes d'escola i de nacionalitat. Aixís com Italia, en el món artistic, a ores d'are, no significa més qu'una part regional de l'art, París, en cambi, am les seves exposicions, amb els seus *Salons* de pintura, amb els seus concerts, etc., cada die acapara més tot l'art bo, nou i modern del món.

Si hem d'anar, com imprescindiblement amb el teatre d'opera s'hà de fer, a apoiar-nos en els grands centres estrangers, tant se val qu'ens dirigim an els millors i més potents i no a un de petit, regional i fragmentari, com és el de l'opera

italiana del present. Ademés, el conjunt que formen França i Belgica és aont avui die es produeix la millor musica moderna, i d'ont surten les noves tendències musicals, tant de l'òpera com de la simfonia. En aquèts dos països, gracies a la grand influencia qu'amb els concerts hi ha tingut Wagner, i en general tota la musica alemanya, s'ha creat una musica nova modernista que té la grandesa i vigorositat de la alemanya i l'elegancia, el colorit, la finesa i el refinament de la francesa i de l'antiga italiana. A Italia, ont s'ha sentit sempre un despreci complert pel concert i per tota la musica simfonia, l'òpera ha quedat absolutament enderrida. Els principals autors italians, fins els millors i els més moderns, comencen ja per esser uns detestables instrumentistes, per no aver fet, com els de les altres grands nacions, els seus primers ensaigs am la simfonia. En cambi, un music francès, belga, alemany, etc., encare que no tingui altra qualitat, sempre té la d'instrumentar am perfecció i sapiguer desenrotllar els motius dramatics am soltura i flexibilitat.

Si el teatre de l'òpera de Barcelona continua deixant-se subjugar per Italia, pod tenir per ben segur qu'anirà atrassant-se més i més, i qu'el public, cada die acostumat a sentir coses envel·lides, s'impossibilitarà, a la fi, per a comprendre les noves evolucions que de die en die va sofrint la musica, com totes les demés arts.

Modernament encare és més desastrós encarninyar-se i lligar-se amb el teatre d'òpera italiana, perquè, amb el rompiment de relacions artistiques entre França i Italia, aquesta nació no vol posar o admetre res de lo que ve de la primera. Anys enderrera, quand les citades nacions estaven lligades en el terreno artistic, admetien i propagaven a Italia tot lo qu'a París s'estrenava de musica amb un caracter un xic italià, de la meteixa manera que molts dels autors italians se n'anaven a París a fer representar les seves obres, a les que procuraven donar quelcom del caracter de la musica francesa. Aquèts va esser el període en qu'aquí s'ens va fer conèixe a Meyerbeer, Donizetti, Gounod, Thomas, etc., etc. Però modernament s'ha acabat, deixant per complert, tots els grands musics francesos i de les demés parts del món que tenen idees modernistes, el teatre italià, an el quin han abandonat tots els grands publics, i sobre tot els del centre d'Europa, precisament allí ont hi ha concentrada la millor civilisació dels nostros temps. L'exemple de lo qu'aquí ha passat am l'estreno d'obres de tanta nulitat com *La Giuditta*, *Franческа di Rimini*, *Il Birichino*, *Cavalleria Rusticana*, etc., ens sembla qu'és per instruir a qualsevol public que sigui una mica llest.

An els italians, despreciant com desprecien el

concert i la musica simfonia, és molt probable qu'els sigui bastant dificil regenerar de vritat la seva musica, i sols quedarà vivint (com ja passa are) de l'atras dels publics *rastaquouères* de l'America del Sur i d'alguns també *rastaquouères* de l'Europa. Volent nosaltros anar pel bon camí i apartar-nos d'aquells antiquats i antiartistics publics i aficions, i no formant part de cap triple aliança, no tenim el dever de sostenir un art estranger ja reventat per complert actualment.

A la musica italiana li convé algun temps de dieta, i fins de desgracia, perquè aprengui amb elles com se fa modernament la bona musica; però durant aquèts temps de la seva regeneració (bastant llunyana, a lo que sembla) no som pas nosaltros, gent estrangera, els qu'ens hem de sacrificar a no sentir res de nou esperant aquesta regeneració. Lo millor és qu'els deixem sols, i que també nosaltros, mentres tant, busquem la nostra regeneració, com a public i com a musics, en els països qu'avui van al cap del món artistic i que produeixen de nou i de bo en excés per a dominar el mercat internacional.

S'ens podrà objectar, en contre del cambi d'òpera en francès, qu'aquí és més conegut, musicalment parlant, l'italià qu'el francès, i que serà dificil aquèts cambi de teatres d'òpera. Efectivament, això és vritat fins a cert punt, i és innegable que de moment el cambi d'òpera pod produir algunes dificultats; però s'hà de considerar també qu'are, i probablement en l'avenir encare més, tota la nostra instrucció la fem i la farem en francès i a la francesa. Tots els nostros pianistes, pintors, compositors, etc., a París i a Brusseses és aont van a aprendre, i amb obres franceses estudiem nosaltros i ens enterem del moviment artistic i literari d'Europa. Aixís, el cantar aquí l'òpera en francès no seria més qu'una amplificació i una extensió de la nostra instrucció general. Actualment el francès s'està fent la llengua internacional de l'occident d'Europa, i en cambi l'italià està completament en decadencia, quedant reduït, el die proxim que perdi la mica d'importancia que té am l'òpera, dins de la grand agrupació de poblès que formen l'occident de l'Europa, a un idioma regional no més parlat en el seu llog d'origen.

Per fer una campanya seria de renovació del teatre del Liceu, és necessari que s'hi posi gent jove que tingui ganes de treballar i que sapiga am conciencia i am ver coneixement de causa dret aont s'hà d'anar i com s'hà de fer per a lograr la regeneració de l'òpera i de la musica a Barcelona. La gent vella o antiquada, que no més té noticies del món artistic per lo que li diuen els telegrames i correspondencies dels diaris de Barcelona, és inepta i incapaç de dirigir el nostre teatre d'òpera vers la musica modernista.

Per aquèl motiu és que fem una crida an els propietaris joves del Liceu que tenen veritable amor per l'art, per a qu'emprenquin una campanya constant per a refer el teatre d'operà de Barcelona; en el ben entès que, donades les condicions d'aquell teatre, es pod fer molt no més qu'amb una mica de bona voluntat. Lo primer que deu procurar-se, ja que s'han votat 25,000 pessetes cada any pel decorat d'una obra nova, és qu'aquesta obra sigui grand i de les que són o van cap a l'art modern.

L'aver-hi al cap de la Junta de Propietaris un jove com el Sr. Josep Collaso ens fa esperar que mentres ell hi sigui es podrà innovar força. Nosaltros, pel nostro cantó, li direm que no s'aturi en el camí d'innovar, creient que, are per are, per molt qu'es faci en el Liceu, al costat de lo qu'els joves demanen i de lo qu'a la fi s'aurà de realisar, serà poc. El nou empresari, en Bernis, que té aficions artistiques encare que sigui empresari, esperem que s'estimarà més consolidar la seva reputació amb obres modernistes i que satisfacin an els joves, que són els que per força hân d'imposar-se demà, que no amb obres antiquades o d'autors enderrerrits, italians o italianisats de l'agradó dels vells i de la gent sense instrucció, qu'es creuen encare que Milan és un centre musical seriós i que s'en fa cas a Europa. Estigui ben segur en Bernis que la presentació d'obres *vieux jeu* li serien un descredit i una carrega pel seu pervenir.

La *Societat Catalana de Concerts*, que, segons creiem, donarà deu o dotze concerts a la Quaresma, pod contribuir en bona part a la renovació del gust del públic, sobre tot mentres no s'aturi en el seu camí de donar a coneixe totes les evolucions i escoles de la musica moderna. No s'hà de concretar a ores d'are el gust artistic a un criteri d'aficionat provincia poc àmant, am la seva intelligència ensopida, dels *frissons nouveaux* que cada die, i d'una manera irresistible, l'art presenta, i qu'el ver artista i poeta vol com una necessitat renovadora. Una societat de concerts és la qu'hà d'anar sempre més endevant.

Abans d'acabar direm que corre com a veritable la veu de que l'ivern que ve, la nova empresa, en connivencia amb els propietaris, tracta de posar en escena *Les Valkiries*, de Wagner. Amb una obra com aquesta és unicament com pod començar el Liceu la seva nova vida. Contem que l'empresa i els propietaris no s'espantaran d'aquèl projecte (no molt dificil de realisar), que tot-om espera a Barcelona am desitj. Si per primera vegada es comencés a flaquejar i a faltar a lo que tot-om demana, seria una veritable *planxa* que desacreditaria an els pro-

prietaris i an els seus nous proposits, i que segurament produiria per primera vegada un conflicte, ja qu'els joves qu'han treballat i s'han compromès per la solució Bernis no s'accontentarien facilment de pagar am luxu alguna opera *vieux jeu* que dintre de pocs anys no serviria de res.

En aquèl moment, no més les grands obres de Wagner són les que poden donar garantia a tot-om de qu'els diners qu'amb elles es gastin no seran diners llençats per la finestra; i és probable que, per anys que passin, ningú protestarà d'aver-les posat en escena am tot el luxu qu'es vulgui.—A. C.

EL REGIONALISME D'EN MAÑÉ

El director del *Brusi* no fa molt temps ha oficiat de pontifice maxim del regionalisme, llençant excomunions a tort i a dret, però d'un modo impersonal, com ell sol fer-ho. El catalanisme sembla un fill de pares desconeguts. Té la sort, no obstant, de que molts es disputin la seva paternitat. Hi hà una cosa més sabrosa encare: n'hi hà molts qu'es barallen per obtenir la seva tutela. En alguns temps de prosperitat per la causa, l'Almirall semblava l'elegit de Déu per a portar els remats catalanistes a la terra de promisió; però desde la desfeta del famós *Centre Català*, per generació espontania van apareixe diferents *líeders* que, tenint un grupet pel seu ús particular, aspiren a la suprema direcció del catalanisme.

A més de vulguer tenir la quefatura o la tutela, existeix una pretensió més curiosa encare: la dels qu'es disputen creient qu'en el seu caletre tenen la verdadera formula autonomista, l'unic remei per curar els mals de Catalunya. Amb aquesta competencia passa quelcom semblant a la rivalitat de diversos establiments religiosos que creuen tenir la verdadera reliquia de tal o qual sant.

.....El Sr. Mañé també és dels que creuen guardar-la, l'autèntica reliquia. En uns quants articles publicats darrerament, ens ha vingut a dir qu'el seu regionalisme és el més logic, el més racional, el més realisador; en un mot, l'unic possible.

.....Nosaltros, que no creiem en el catalanisme de la *Lliga de Catalunya*, ni en el de *La Renaixensa*, ni en el de *La Veu de Catalunya*, ni en el d'en Permanyer, ni en el d'en Guimerà, ni en el d'en Morgades, ni en el d'en Collell, ni en cap dels portant-veus que passen el temps en celebrar congressos i inaugurar restauracions de monestirs, ¿com podem creure en el regionalisme d'en Mañé, que l'ha agafat com un ornament,

igual que si fos la *encomienda de Carlos III*?,....

..... El regionalisme d'en Mañé és d'igual tessitura qu'el regionalisme del respectable senyor Llorente, qu'el del soporífer Sr. Campion i qu'el de l'antiquat Sr. Brañas. Tot aquè regionalisme cimentat sobre el *reialme espanyol*, no va en llog: és un divertiment. El del Sr. Mañé consisteix en una simple qüestió de registre civil: per exemple, en no suprimir les is gregues entre l'apellido patern i el matern, i en qu'els nens de la burgesia catalana i les nostres sapades paisanes es diguin respectivament Josep, Joan, Anton, Concepció, Dolors, en llog de Pepito, Cuanito, Antònio, Cunchita, Lulita, etc., etc.

..... En lo qu'estem conformes amb el Sr. Mañé és en lo que diu an els catalanistes. La síntesis és la següent: Vostès, amb el seu romanticisme de modisteta desenganyada, han perdut el temps miserable i tontament, puix sols han fet de rates de sagristia, plorant sempre la mort del rei Martí l'Umà, i divertint-se en sortijes..... tot malehint — a la memoria de Felip V.

..... Per la nostra part, contemplem serenament com un *Louis Veuillot* passat pels Pirineus desautorisa a tota aquesta caterva de *profetes del passat* qu'ens parlen de coses absolutament estranyes a la nostra intelligència..... Els principis que sosté el Sr. Mañé, com el credo catalanista del Sr. Permanyer, no poden influir gens en l'aním del jovent modern, que, tot pensant en totes les autonomies imaginables, no renega del seu sigle.....

..... El Sr. Mañé deu sapiguer que, freg a freg dels catalanistes antiquats, sempre hi ha agut alguns elements qu'han vist qu'els ideals de l'autonomia de Catalunya anaven acordes amb el criteri federalista. Si bé are tot està descomponent-se, no és llunyana l'epoca propia a fer un nacionalisme autonomista i federatiu. De fet, el Sr. Mañé i els catalanistes de qui ell es burla no estan tant distanciat com sembla. Qu'un defensi el retorn a l'Etat Mitjana i qu'un altro prediqui la conservació del constitucionalisme del sigle XIX, fill bastard de la Revolució Francesa, ens és indiferent: amdós ens parlen de dugues societats que ja no són les nostres, quals desferres hem de procurar fer desapareixe per sempre més.

EL MOVIMENT REGIONALISTA DEL NORD D'ESPANYA

Durant el mes de Juny i part del Juliol, per tota la Peninsula, i fins trascendent a França i Inglaterra, han correput alarmes sobre el possible esberlament de l'unitat nacional. Navarra i Galicia, simultaniament, han manifestat el seu odi a Madrid i a la centralisació. A Pamplona,

prenent preu de les tributacions, ha reviscolat la defensa dels furs. A la Corunya, am motiu del traslado de la Capitanía General, s'ha parlat de l'independencia de Galicia. Per desgracia, el moviment de concentració efectuat a Navarra no ha tingut gens de trascendencia: moltes manifestacions, discursos, ovacions, fraternitat entre el poble i les autoritats, telegrams de simpatia procedents d'altres regions forals; resultat practic per obtenir l'autonomia, cap. En quant a Galicia, és de sentir que l'esperit regional s'agi exteriorisat mercè a un traslado d'un centre governatiu.

El fet d'exasperar-se per la desaparició de la Capitanía ¿no demostra l'estat pessim dels corunyencs, que creuen amenaçat el seu *modus vivendi* en perdent aquell centre oficial?

¿No hem de desconfiar d'aquestes *algarades* que tenen un fonament tant petit? S'ens dirà qu'això és la capa que cobreix el tradicional descontent de Galicia respecte de Madrid. És una veritat. Les quatre provincies gallegues han de considerar a la *patria comú* com una mala madrastra. Faran molt bé si pensen en l'autonomia política, judicial i administrativa. Però ¿no tenen altres motius més grossos per fer-hi descançar el seu esperit de rebellió? Per acabar-nos de donar la raó, d'allí vénen noves de que la solidaritat manca en aquell país. Per lo tant, queda dificultada tota acomesa en pro de l'autonomia absoluta.

Lo qu'ha passat a Galicia és una demostració palpable de que a Espanya les provincies totes, fins les qu'es creuen tenir dret a un govern foral, aixís que Madrid els arrebaça un privilegi, posen el crid al cel, diuen que són menyspreuades; i mentres que quand passa lo meteix en altres regions es callen com un mort, a les ores, al tocar-los el torn, sostenen qu'ha arribat l'oportunitat d'espantar a la capital d'Espanya dient que volen recuperar la seva llibertat i autonomia. Això és estupid i ridicul. Un die va succeir a Catalunya am motiu del tractat de comerç am Fransa. El regionalisme català va fer de Sanxo Pança dels fabricants conservadors proteccionistes. Es això esperit regional? Això és l'egoisme antipatic de tota regió espanyola que, valent-se de que a Espanya no hi hà absolutament cap llaç de solidaritat entre provincia i provincia, vol viure a expenses de l'altra.

Nosotros creiam candidament qu'el geni celtic adormit en les venes dels actuals gallegos es despertaria bullent quand l'ultima gota d'aigua fes vessar el vas que conté les rencunies de Galicia contre Madrid; però ens hem endut xasco. De bona fe, manteniam l'illusió de que algun

die o altro aquella Espanya del nord que fou el niu de la Reconquesta estava destinada a esser l'agent destructor de l'Espanya tradicional, unitaria, *coachuelista* i gandula. Are ens ha produït l'impressió d'una Galicia grollera que busca viure mandrosament a carreg de la organització viciosa que l'unitat nacional ha dat a les províncies.

Ah! Que s'alentin els gallegos, que busquin coessió i solidaritat; però que deixin motius sols dignes de país decaigut, com ho és l'insurreccionar-se per la pèrdua d'un centre militar que no més els auria d'inspirar odi.

Si nosaltros, autonomistes radicals, vejessim que Catalunya s'insurreccionava contra la supressió de la Capitania, o el Govern Civil, o l'Audiencia, a-les-ores sí que perderiam totes les esperances qu'el nostro optimisme ens ha fet concebir. Sincerament creiem qu'a l'immensa majoria dels catalans els té sense cuidado el que a Catalunya es conservin aquells centres oficials.

Es lloable la fermesa dels corunyencs en sostenir les Juntas de Defensa; però, en conjunt, sembla una tossuderia de veinat. Mentres els gallegos pensin com are, l'autonomia de Galicia serà un mito. Sols pod aconseguir-se amb el treball i el cultiu de l'intelligencia, fundant la voluntat colectiva.

L'IGLESIA I LES QÜESTIONS POLITIQUES

L'aprovació de la llei militar d'Alemania ha fet pensar en l'intervenció de l'Iglesia en els problemes polítics i socials. Després de la votació en el Reichstag, s'ha sapigut qu'el partit catòlic s'ha deixat influenciar pel Papa, i qu'els diputats de la Polònia alemana han fet caure la balança a favor de la llei seguint la recomanació del Pontífex. En diferents pobles, principalment en els catòlics, l'influencia romana papal es fa sentir cada die més en la marxa de determinats partits polítics. La diplomacia de Lleó XIII s'exerceix a preu fet, en diverses direccions, per conductes imprevistos, arribant al punt de fer desviar la línia de conducta qu'hàn de seguir les collectivitats que sostenen aspiracions reivindicadores. Els exemples qu'ens ofereixen Irlanda i Polònia es presten a comentaris substancials que poden servir d'ensenyança a les regions que, am tot i esser més febles, segueixen el moviment federalista-autonomista qu'invadeix a Europa.

El fet general qu'hem indicat ens fa fixar en l'influencia qu'el clericalisme va adquirint sobre l'element civil del catalanisme. Aviat aquesta denominació de *catalanisme* aurà d'anar acompanyada de la paraula *catòlic*, puix pod assegurar-se qu'el catalanisme arqueologic està com-

pletament absorbit pel clero. Aixís com a Espanya, desde la mort del regim absolut, l'element paísà ha estat subjecte a l'element militar, aquí a Catalunya, per regla general, aquell factor primer s'ha convertit en feudo de l'element clerical. Nosaltros, qu'amb identica convicció combatem el militarisme espanyol i el clericalisme català, veiem que si el regionalisme mixtificat qu'aquí es segueix es desenrotllés, donaria per resultat una Catalunya esclava del Papat. Refermant lo qu'hem dit, hem de recordar el moviment cap a la republica operat a França pel clero, els consells que de Roma eixien quand bullia el parnellisme a Irlanda, i la sanfaina que en el nord d'Europa s'ha fet baix el nom de *socialisme catòlic*, a fi d'aturar el frenesí de les masses obreres. Derrera, am la votació de la llei militar alemana, l'Iglesia ha vulgut demostrar a l'emperador Guillem que la voluntat d'ella podrà influir en la politica interior de l'Imperi, i, en conseqüencia, tractant-se de lleis militars, en els assumptos internacionals.

Per altra part, s'ha fet palpable qu'amb el sistema representatiu la normalitat llegendativa en una potencia com la Confederació Germanica pod estar a mercè de la representació d'un poble vençut i subjecte, com ha succeït are am Polònia. La premsa francesa ja ha notat que, plantejant el problema d'aquét modo, Polònia, nació esquarterada i opresa, al votar sense solidaritat fonda una llei important com la militar, pod accelerar la ruina de la nació que la té esclavizada.

Si en les nacions ont la religió oficial és la protestant l'Iglesia catòlica influeix en els negocis interiors, ¿què passarà en les nacions semibarbares com Espanya, ont hi hà partits que tot ho sacrifiquen al Pontífex? Molt sovint apareix algun ministre del Senyor dient qu'el regionalisme hà d'esser inseparable del catòlicisme, cosa que nosaltros neguem rodonament. Com més ens allunyarem dels catalanistes catòlics, més força tindrem per a defensar la verdadera i llegendativa autonomia de Catalunya.

LA JOVENTUT DE FÒRA D'ESpanyA

Referendum artistic i social

L'Ermitage, revista de les més importants i avençades que publica la joventut francesa, ha insertat en el fascicle de Juliol un plebiscit en qu'exprimeixen el seu vot tots els principals joves de menos de trenta-cinc anys que figuren en el món literari i artistic de la nova generació. El problema és el següent:

«¿Quina és la millor condició del Bé social:

una organització lliure i espontània o bé una organització disciplinada i metòdica? ¿Vers quin d'aquestes concepcions socials deuen anar les preferències de l'artista?»

Conté norante-vuit respostes d'altres tants escriptors, lo mateix francesos que de les demés nacions.

La qüestió no s'ha presentat prou clara: el mot *organització* implica l'idea de *metode*, això és, de *disciplina*, perquè és sometre's a una disciplina el respectar una convenció, i tota organització reposa sobre una convenció.

És curiosa la varietat d'opinions exposades. Les unes es donen bofetades amb les altres.

En un *Epileg*, *L'Ermitage* les classifica. L'informació és interessant. En copiem algunes que procedeixen de joves els noms dels quals ja han arribat amb esclat fins a nosaltros.

En *Paul Adam* desitjaria l'individualisme, l'agrupament simpàtic i la federació lliure. Però això suposa l'intelligència dels omes tant alta, per a què la ditxa d'altri li brindi satisfacció, i cadascú provist d'una estètica tant vigorosa (estètica de la bondat), que li permeti saborejar com a bé suprem la *bellesa de veure la felicitat dels altres*. Aquest altruisme extrem és impossible, perquè condueix a la mort. És necessari mirar més baix. El ser umà està menat per una norma fora de la concepció, i sobre tot de la discussió. Totes les societats han sigut establertes per la defensa i l'atac. Avui die el fet de guerra disminueix, però les morts causades per la malaltia industrial augmenten. L'aspecte de la guerra ha canviat. Una societat nova ha de naixre per correlació amb aquèl cambi, i sortir-ne lleis. Es tracta de posar en moviment, després de les de l'espasa de la guerra i del diner, la força nova: l'intelligència.

En *Maurice Barrès* assegura qu'el nostre mal-estar desapareixerà quand tindrem l'energia de conformar les nostres costums amb el nostre modo de sentir, perquè són tant diferents, que nosaltros vivim en un ordre social imposat pels morts.

En *Maurice Maeterlink* estampa una frase bella: prefereix l'organització lliure, impossible per altra part fins qu'els omes no tinguin am la vida les mateixes relacions qu'els poetes i els savis am la Bellesa.

En *Francis Viele-Greffin* troba la qüestió ambigua. Si es considera el bé social com establert, deurà reposar, ipotèticament, sobre l'espontaneïtat i la llibertat; si es mira l'estat revolucionari transitori, segons algunes eventualitats imprecisables, serà anarquic i dictatorial, i pod-ser successivament un i altro. Essent l'art d'essència anarquica, a l'artista li toca reclamar l'absolut.

En *Oscar Wilde* (de Londres) contesta: En

altro temps jo era poeta i tirà. Are sog artista i anarquista.

La majoria dels escriptors estan acordes en lo següent: estiga dins una societat disciplinada i metòdica, visqui en una organització lliure i espontània, esperi l'Estat socialista o desitji l'individualisme anarquista, tots reclamen, en nom de l'Art i de la Bellesa, l'absoluta independència del poeta i de l'artista. Però com tots són *rêveurs* i no socielegs, totes les seves protestes revolucionaries són fetes per defensar els inatacables i inalienables furs de l'Ideal.

Anarquisme d'art

Les conclusions que baix l'aspecte revolucionari pod donar un balanç artistic-social com el de *L'Ermitage* es troben condensades en un article publicat en la revista *Chimère*, numero d'Abril, lo que demostra qu'en el pensament de la joventut moderna bull el problema de l'independència de l'artista, del poeta, del pensador i del científic dins de la societat, tant l'actual com la qu'està per venir.

Faig notar qu'aquella revista representa an el jovent literari i federalista de la Provença; de manera qu'el fet d'esser el portant-veus dels joves regionalistes més avençats ens la fa mirar amb especial simpatia.

L'article està firmat per M. André Veidaux i es titula *Anarquisme d'art*. Traduim alguns dels fragments més substancials:

«La manifesta condició de la vida artistica i critica està en florir baix un cel de llibertat i en un medi ont l'angoixa del ventre no atacant l'orgull dels vols magnífics, l'individu sigui autonomo.» Vivint en una societat comunista-anarquista, «terra de promissió aont serà necessari l'extermi dels filistins qu'a tot posen obstacles», s'arriba a lo següent:

«El poeta jamai cantarà estupidament la mentida ni les explotacions d'eroes bruts i grossers; el pintor, l'escultor, el music, l'arquitecte, proclamaran l'orgull de llurs inspiracions lliurement, sense violencia, menyspreant els zoilos; l'eloqüencia sembrarà l'armonia i la varietat dels seus periodes inflamats en el camp de les reivindicacions actives i en l'espai de les seves visions profeticques; l'educació, en fi, arrancada an el privilegi d'estupids dominers, serà del domini de tot-om, ensems que la joia de la vida serà conforme a les prescripcions de la llei natural.

» El lliure jog de les facultats individuals operarà la selecció de les aptituds i s'encaminarà a l'*excellencia* del llur exercici. L'evolució umana es mostrarà, doncs, imperturbablement *aristonomica*.

»L'art, fins en la seva fase d'ensenyança social com ho és avui die, puix reflecta l'agitació de revolta i de socialisme en que vivim, no tindrà tendència a abaixar-se a la popularitat, sinó, al contrari, més aviat a elevar el nivell de la comprensió popular fins a la seva raó superior.

»L'art, tot de capritxo, de papalloneig, d'esperit anarquic (aquesta tendència perpetua i irremissible), no pensarà mai en l'utilitat voluntaria del seu fi. Resplendirà com un sol, enlluernant l'eter de les regions infinites am la seva llum cèlica, sense suposar, ni en l'instant d'un llampeg, que pugui ser util a bimans ridiculs, qu'ell manté, no obstant, am la munificència de la seva irradiació.

»Finalment, la Ciència, germana grand de l'Art, no deixarà d'esser, salvant l'inspiració, la seva educadora, igual qu'un pit carnal donant mamar a un nen ideal. L'artista modern és tal volta el que guanyarà més en la Revolució, que tanta por li fa, i qu'ell activa més per la ceguetat del seu conservadorisme i del seu odi de reactor püsilaním.»

An aquè ditirambo, que ben bé justifica l'aver-se publicat en una revista del mitj-die de França (en aquella Provença filla del sol), l'Alfred Vallette, critic d'una revista també important del jovent francès, *Mercure de France*, contesta am les següents paraules:

«Ademés de qu'el pit carnal donant mamar a un nen ideal és d'un modelat molt bonic, i qu'el motiu sigui inedit, la visió d'avenir de M. André Veidaux és molt noble. Una organisió comunista ofegaria inevitablement l'art fins el die, accident cert, que vingués una contre-revolució aristocratica.

»I això em sembla tant evident com això altre: quand el poble serà sols obligat a tres ores de treball diari, no emplearà la seva llibertat a llegir, a instruir-se, tal com argumenten els socialistes: ditxós encare si s'acomenta am la pesca de canya i amb el jog de botxes, perquè «sí no» és bo que l'ome estigui sol», és dolent que, no sent ric, no tingui re que fer, sinó reunir-se amb els seus semblants per passatemps facils de presumir.»

S'hà de regoneixe que les adivinacions de

M. André Veidaux porten a un optimisme que la realitat està lluny d'inspirar. Es difícil creure qu'el nivell popular pugui aixecar-se fins a comprendre les altes concepcions de l'artista, del poeta i del filosof. Pod admetre's que sols arribarà a agafar lo més relatiu i lo més *terre-à-terre*.

La concepció més científica que pod deduir-se de l'*Anarquisme d'art* que professa l'articulista és que, admetent la teoria darwiniana i spenceriana de la lluita per l'existència i la selecció en la societat, una organisió individualista-comunista serà la més propia a qu'en totes les capes de la societat sigui possible el millorament *palinogenesic*. Contribuint totes les forces socials a seleccionar l'intelligència umana, indubtablement l'energia a qu'aquesta arribarà serà més vigorosa, perquè a la seva estructura hi auran contribuït més elements. Are podem assegurar que totes les manifestacions artístiques, científiques i literaries surtén de les classes privilegiades. El poble és el fondo de reserva qu'aporta novés energies quand s'agoten les de la mesocracia. En una societat lliure la lluita per l'idea serà més accentuada, perquè, tenint tot-om assegurat el dret a la vida, tot-om cercarà la facultat de *puguer* aspirar an el predomini de l'intelligència.

El reparo que presenten els *filo-aristocratic*s de que la democracia mata l'art i el pensament i de que sols una societat d'escullits saboreja dignament els fruits de la Bellesa, no és un argument poderós per creure qu'en una societat lliurement establerta no es faci aquè món d'*élite* anarquic. Seneca diu qu'am dificultat una cosa qu'agrada an el vulgo és bona. La sentència pod invertir-se o parafrasejar-se de la següent manera: les coses bones difícilment agradaran al vulgo. Hi hà vulgo entre l'aristocracia, entre la burgesia i entre el poble. La societat elegant i artista de Felip IV, de la reina de Navarra, de Lluís XIV i Lluís XV, poden agradar an els enamorats de les costums afeminades imperants en les corts monarquiques del Renaixement; però són preferibles la llibertat i l'indpendencia de qu'han disfrutat els genis d'aquè sigle vivint fóra de la tutela aristocratica.

ERRADA

En la pagina 196, linia 40, deu llegir-se «...debils i reflexius...» en llog de «debils, irreflexius...»